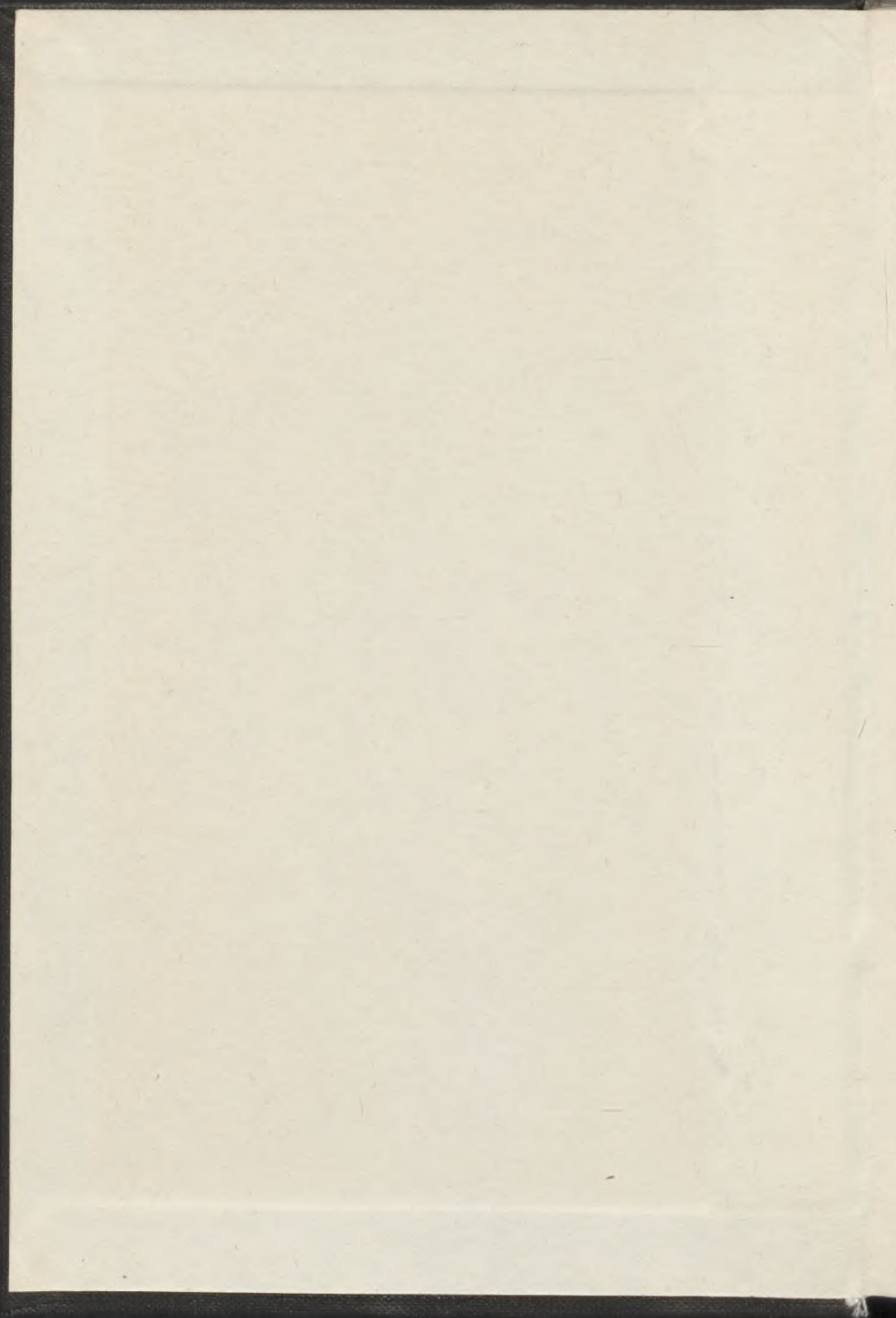
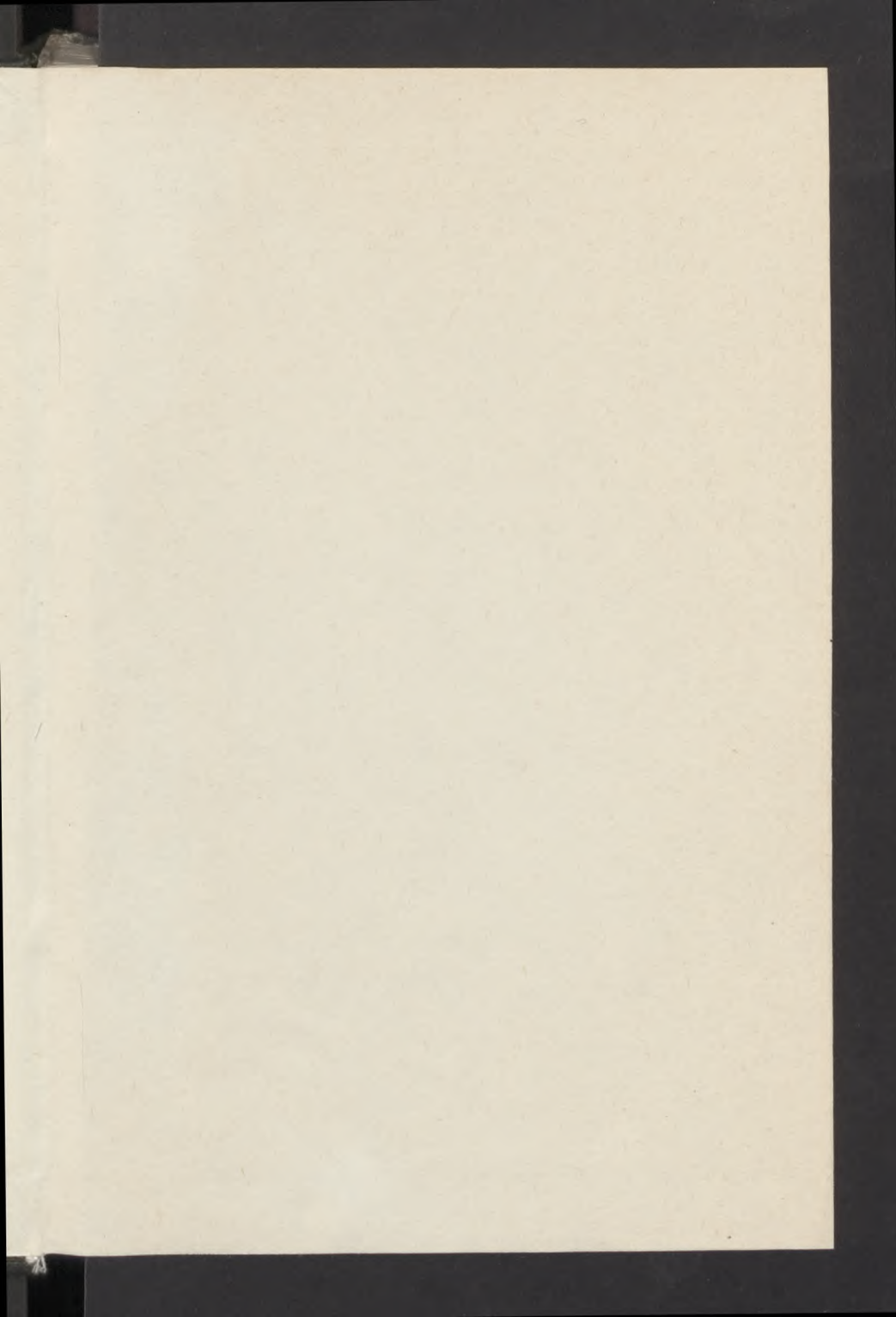
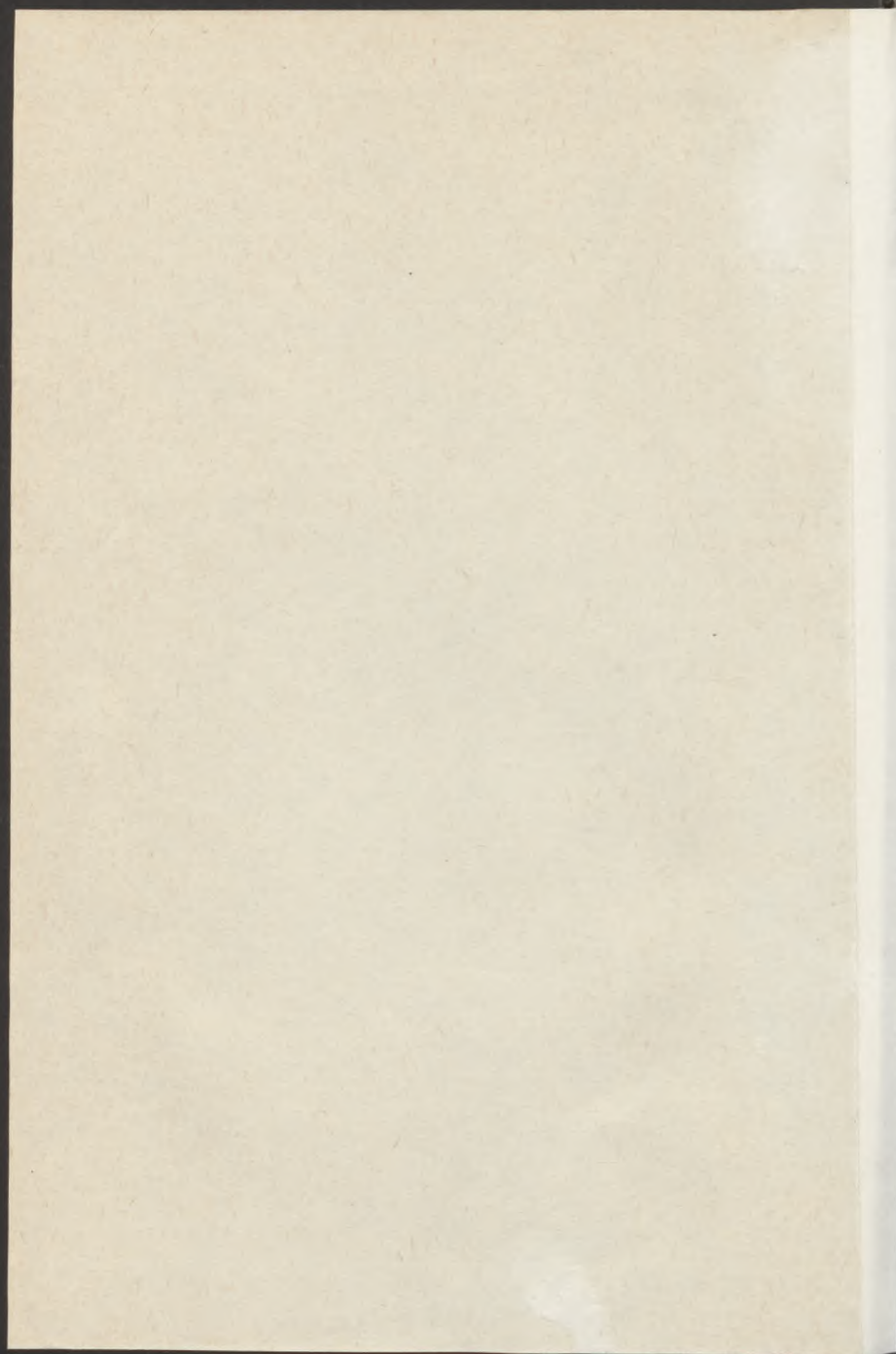

LB
101.360

ÚJRA MEG ÚJRA

MEZEY KATALIN

ÚJRA
MEG ÚJRA

ALFRED HARRIS

JURA

MEMOIRS

MEZEY KATALIN

ÚJRA
MEG ÚJRA

SZÉPIRODALMI KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST

A VÉDŐBORÍTÓN
HALMY MIKLÓS
„CSODAFIÚSZARVAS”
CÍMŰ FESTMÉNYE

MI 101.260

1985

© MEZEY KATALIN, 1985

CSERESZNYEHÁZ

CSEKESZNYEHAZ

CSERESZNYEHÁZ

piros cseresznyeszár
zöld levél
mindenfelől
motoz benne a szél
zöld cseresznyeház
a falakat
nem tudja át-
járni a nap
szabadon
sétáló sugarak
között sötétzöld
vadonemelet
vastag egylábú fa
nagy zöld madár
bujok tolladba
mint a tyúktetű
bölcsőringás
szívom
a véredet

a bodzafán. Mint a madárkönyvekben.
 Bogyótányér fölött, zöld levelek között
 behúzza a nyakát.
 Sárga csőr, kémlő fekete szem.
 Laza szárnyak, kerek tollmadár.
 Biztosan létezik.

Melyik könyvben vagyok
 – tőlem függetlenül –
 ilyen pontosan rögzítve én?

KONYHAI ESTE

ülök a széken
olvasok
közben folyton
le akar esni
lábamról a cipő
görcsösen visszatartom
pedig tudom
hogy mezítláb vagyok

FÉLÁLOM

kiszabadulunk egyszer
a villamosok rácsai mögül
szeretnék autót vezetni
magam kormányoznám a kerekét
csecsemőkori barátnőm visszajön
kezén két szőke gyermeket vezet
engem meg őt
s nem fürdöm
deréktől fölfelé
férfitekintetekben

MÚZEUMBAN

Ültünk a múzeumban. Én
faragott zsámolyon,
te meg – fejed a térdemen –
a deszka-pádimentumon.

Szép volt, de azt hittem, bejön
valaki, s azonmód kívág.
Ehelyett, mint a szobrokat,
megnéztek és mentek tovább.

KITÉPETT LÁMPADRÓT

Szökés után hallgat a papagáj.
Galambok látogatják.
Rájöttek, hogy madár.
Nagy csőrével a rácsokat harapja.

Ha most az utcán szembejössz velem,
mért olyan furcsa a találkozás?
Örömeivel nem tudunk mit csinálni.
Ki kéne kelni annyi év alól,
és azt mondani, minden tévedés volt?

De tévedés volt-e egyáltalán?
Mégis, bennünk a régi lehetőség,
a megfelelés szakadt szálvégei.
Virág helyett kitépett lámpadrót.

KÉT RENESZÁNSZ VERS

1

Ha ennyi esztendő után
az a parázs még föllobog,
megtudni, mért hagytalak el,
valóban, volna rá jogod.

De ennyi esztendő után
sem mentegethetem magam:
megharagudtam rád, amért
megcsaltalak minduntalan.

2

Mindent fegyelmezetlenül,
mindent fékezhetetlenül
kívántam és szerettem.

Hiába tudtam a „nem”-et,
a gyöngeségem engedett,
– mi mindent elkövettem.

De végül is megnyugtató:
engem is levetett a ló.
Mindenért megfizettem.

ZÁRÓJEL

Az emlékezet borostyánkővében
nekem ma is az vagy, aki voltál.
Noha tudom – tudnom kellene –
hogy más lettél, változtál, alakultál.

Ahogy változtam én is. Jóllehet,
mint szakadt filmen az utolsó kocka,
hogy kényszerűn megállt a kép veled,
rávésődtél belső homlokomra.

S noha minden végleges nélküled,
úgy fontolgom a régi kétségeket,
mintha egy mondatban sok töprengés után
rossz helyre tettem volna a zárójelet.

(És ez a beékkelt mondat már a sorsom:
minden, ami valóban megesett.
Ami után majd nem is én fogom
kitenni azt a második zárójelet.)

CATENATTIO

Évek óta
catenattiót játszom,
rombollak egyre,
úgy védekezem.
Pedig tudom már,
csődöt mondott
ez a védelem:
hogy küzdök ellened,
azáltal vagy jelen.

BOLDOGTALAN

Amikor még mindenki szeretett,
csupán te nem –
boldogtalan voltam.

Amikor már senki sem szeret,
csupán te még –
boldogtalan vagyok.

Mi lesz velem, amikor már,
amikor majd
te sem szeretsz?

AHOGY

Ahogy valaki
jellemző tünetekből,
hogy halálos beteg,
vagy értelmetlenné
rontott szövegből
késő intelmeket –
nevetésedből
olvasom, hogy
elveszítelek.

A LÉLEK NÉHA

A lélek néha csöndességre vágyik,
megnyugodni végre valamiben.
Mint gyermek, valakinek a mellkasára
hajtani bajtól zsibogó fejem.

Egy percre megpihenni elnyugodva,
nem kérődzni örök kétségeken.
A lélek vihar előtt csöndet áhít,
ha tudja is, hogy a vihar üzen.

VÉGLETEK

Nehezen viselem a család kötöttségét,
de szeretőnek sem voltam való.
Emitt béklyóba ver a felelősség,
amott nagyon szaladt velem a ló.

Szerepétől nem látó, rossz színész,
mindig túljátszanám az életet?
A *tökéletes* felszított vágya hajt?
Vagy véremben hullámozó végletek?

KÖLTÖZKÖDÉS

A szekrényekből kitört a káosz
és szertefröccsent ebben a szobában,
negyven év használhatatlan tárgyait
dühös vulkánként szanaszét dobálva.

Gyűjtöttem, nem tagadhatom,
mert bárki megcáfol, aki ezt látja,
értéktelen kacatból többet is,
mint amit illik végül hagyni hátra.

De ami megbénít, hogy pár óra alatt
a sok semmit kihordjam a kukába,
az a lelepleződésben való gyönyör;
várom, hogy egy hang végre rám kiáltsa:

– Lelked odvából kitört a káosz,
benned is az van, ami e szobában,
csinálhatsz most már akár rendet is,
ez a tükröd, ajtó hiába zárja.

FÉLKEGYELMŰ

Minthogyha Miskin herceg megnősülne:
tudathasadt magányban önfeledten –
„Én mind a kettőt egyformán szerettem” –
idegenben, kiszolgáltatva fekszem.
(S a jóbarát azt mondja: „Egyiket sem.”)

SEMMI TÖBB

Szeretettel veszek
sajtot, vaját, tejet, tojást,
paprikát, paradicsomot,
és szeretettel cipelem haza,
rakom a hűtőgépbe,
mert a gyerekeim eszik meg őket.
Készen vannak végre,
megszülettek.
Milyen szerencsém volt,
hogy megszülettek,
milyen szerencsájuk,
hogy épek, élnek.
Szeretettel főzök nekik ebédet,
szeretettel fortog a hús,
leves, a főzelék
a tűzhelyen.
Hát ennyi az egész.
S ha szeretettel lefektetjük őket,
s aztán fáradtan, késve
én is
ágyba bújok,
soká hány-vet ébren
az éjszaka,
és ezerszer is felmondom magamnak,

mit kéne tennem,
hogyha ez a hang,
az ég gyomrában korgó repülőé,
földrengést jelentene,
tűzet, vizet
vagy bombazáport,
hogy hordanám őket
gyorsan együvé,
kis vacskaikból,
míg a sokatmosott ruhácskákban
szuszognak.
(És mindig újra megijeszt
a feladat,
ha sor kerülne rá,
hogy tudnék
két karra kapni
három gyereket?)
Miközben a legjobb rejteket,
s a túlélés esélyét számolom,
azon fogadkozom,
hogy nem halok meg,
mielőtt felnevelném őket,
nem engedem,
hogy szenvedjenek, elpusztuljanak...
És arra gondolok,
hogy félelmeimet
vakhittel
le lehetne győzni,
és emlékszem, hogy egyszer
sikerült már

a vakhit forrását kibontanom,
és úgy aludtam el:
a szerencsés sors biztos tudatában,
és bízva abban,
lesz elég erőm
a pusztulás
luggatott terepén át
mégiscsak célba érni.

Mintha valahol,
szerencsésen eltöltött
valahány év után
le is zárulhatna valami.
Mintha tovább
nem kéne féltennem már
éhségtől, kintől, pusztulástól őket.
Egyszer már volt erőm,
és tudtam uralkodni magamon,
ilyen fáradtan, éjszaka,
hogy elhiggyem,
jó véget is
érhetne minden,
hogya akarom,
ha rá tudom
a sorsra kényszeríteni
akaratom.

HÁROM ALVÓ

1

Kirángatom
alóla a paplant.
Belefeszi,
úgy ellenkezik.
Sikerül végre,
betakargatom.
Hirtelen felül
és hadonászva
szónokolni kezd.

2

Ráfonódik,
szorítja a csücsköt.
A körme közül
sercege szakad ki.
Betakarom.
A hirtelen kis kéz
elkapja újra.
Ingerülten vár
új támadást.

A párnán kúszik
fölfelé,
mint hegymászó
a hófehér havon,
átszellemülten,
már a csúcs előtt.
A paplan rég
lemaradt valahol.
Ráterítem.
Orrát a fehér
puhaságba dugja,
mosolyog.
Célhoz ért.

TÁVOLSÁG

Amíg én itt megyek,
és a táj végzete
rendelkezik velem,
addig, ki tudja,
őket hová veti
a gyors történelem?

Egyetlen pillanat
– mely nélkülük talál –
is végzetes lehet.
Mégis elengedem,
rendszerint reggelente
a három kis kezét.

NÉLKÜLÜK ITTHON

Nem iszom bort,
nem gyűjtök cigarettát.
Az íz, amire vágyom,
elment az iskolába,
beült a padba,
zaklatott tanítónők
kérdésére felelget.
Milyen otthontalan
nélkülük itthon.

HA NEM IS ÚGY

Érzem, hogyan fut ki lábam alól
az idő:

levest főzök, nézem a gyerekek
házi feladatát
és közben tarkómban
ketyeg az időzített szerkezet,
aminek napját, óráját nem tudom,
csak azt, hogy beállítva jár.
Mint halálraítélt
végtelen éjszakája,
olyan rövid csak,
amivel rendelkezem,
mert tudom, hogy lejár.

Várom a sok henye közöny,
és elutasítás
ellenszerét,
amitől mégis
jutalmát elnyeri
az örök buzgalom.
S helyette egyre csak kioktatás,
ingerült szó,
ráncolt-homlokú ugratás jön,

s én idomítva rándulok
a hangosan ki sem mondott
parancsra.

Csöndes, meghajtott zászlajú
lelkiterroiban telnek a napok,
miközben mégis készül valami.
Ha nem is úgy, ahogy
– az első rossz szótól könnybe-futó –
remények tervbe vették.

HIT

A téli napkorong előtt
fehér-lánggal vonulnak el
a sötét fellegek,
nem-pirosuló délutáni fény.
Mintha tudná, mit írok a papíron,
hirtelen, pazarlón rám ragyog,
vöröscirmú udvara közepén —
vakuló szemmel nézni míg birom.
Összecsukódó szemhéjam között
aranyerezet hálója remeg.
Róla írok, és ő fénybe borít:
a nem-véletlen távlatába vet.

ANYÁM MINDIG TUD VALAMI ÚJAT

Anyám mindig tud valami újat,
valami titkosat a várható időről,
mert szót értenek vele a növények.
Most azt mondja, hosszú, meleg ősz lesz,
mert a fasorban másodszor is virágzik
néhány fiatal vadgesztenye.
Ha én is eltöltök a földön nyolcvan évet,
vajon szóba állnak-e velem is,
legalább az idő titkosírását ismerő,
tél ellenében virágzó növények?

NÉZEM

1

Nézem a tükörben az arcomat.
Apámat látom.
Föléleszti egy-egy arc-mozdulat.
Milyen kevés volt
ez a hasonlatosság,
ameddig élt!

2

Nézem a félresodort, füstszagú néniket,
ahogy apám nézte az éthordós véneket.
Sikerült meghalnia, mielőtt...
Sikerül-e nekem?

ÚJRA MEG ÚJRA

1

Látja apám,
hogy ülök a széken,
ülök és varrok,
és helyeseli.

Apám nem látja.
Nincs.
Annyira, hogy tán
sose létezett.

Őrült játszóját
így játssza az élet.
Velünk játssza,
és jobbat nem tudunk.

2

Az őszi vashidegben
a villamosmegálló.
Az utcán föl-le,
és csapkod a szél.
Kíásni indulok.
Egyre látom,

vádol a szeme.
Izzókéken néz.
Hogy hagyhattuk
a földre tenni
fagyban, hidegben,
mikor nagybeteg!

3

Biztosabb volt
a saját életemnél.
Van-e, amit még
biztosnak hiszek?

HÁROM VÁNDOR

Feri bátyámnak

Fölkapott a piros légicápa
a ködrongyos, szürke levegőbe,
– ott ültetek hárman a hasában –
sisteregve, zúgva, eltűnőben.

Ott ültetek, három árva vándor,
összeszokott, bizalmas magányban,
az otthonos léghuzatban. Távol.
Nem alapos, befűtött szobában.

Ültetek nyugodtan, útrakészen,
valamiről csöndesen morogva,
nem is tudva, feledve egészen,
hogy hasát a levegőbe dobja,

s eltűnik a cápa szürke habban,
villámlás és mennydörgés utána,
a hínáros, kavargó pamatban.
Volt és nincs. Talán senki se látta.

SALÁTAMAG

Átment a front.
A sáros udvarba
két katonafiú
sírja került.
Majd fagyott századok
tetemein bukdácsoltak
a makacs járművek.
Az Ördögárok
olvadáskor
részvétlen mosta a
sűrűdő holtakat.
Mindettől tíz méterre csak,
a fagyos fészercocok
újságpapír tasakban
csupán egyetlen,
szokványos telet
élt meg a salátamag
és tavasszal
a földben sárgászöld
lángot vetett.
Nem tudhatta,
mennyre bizarr,
hogy az a kéz,
ami a múlt nyáron leszedte,

most elvetette.
A salátamag szemében
ezen a télen
semmi sem változott.

BETEGNEK LÁTSZOL

- Betegnek látszol, mi bajod? -
vallatom tükörképemet.
- Nem tudom. - És: - Ki mondja meg?
- A nevét azért ismered.
- Még a nevét sem ismered?

FIGYELMEZTETÉS

1

Betegággyban, amikor még
karnyújtásra az egészség,
amikor még tudat alatt
ért a gyomrodba a falat.

2

Betegággyban, amikor még
a jövő hétre terveket készítesz,
amikor még barátoknak üzengetsz,
hétfőn felhívlak, majd
találkozunk, ha az orvos kiír.

Betegággyban, amikor még
hétvégi terveket szövünk,
barátokkal autón Szabolcsba,
addigra biztos nem fáj semmi sem,
(de csütörtökön mutatkoznia
kellene már a gyógyulásnak!)

Betegággyban, amikor
tényleg pihenni kellene,

jól jönne az a táppénz,
hogyha nem fájna semmi se.

Hisz annyi munka volna, annyi a tartozás,
s helyette folyton alszol,
s az írógép pihen.
S ha egyet focizol a gyerekekkel,
mint szurós kő,
görög a gyomor odabenn.

RUHÁK

Abban a pillanatban,
amikor múló rosszullét után
fölveszem megszokott éneket,
mint egy munkaruhát,
annyi tennivaló vár,
hogy jobb volna visszabetegedni.
Ki kell szedni a kimosott ruhát,
közte a kék hálóköpeny,
ami fodros ujjával megbabonázott.
Lógott a használtcikk szövetkezet
pultja fölött,
kitüntetett helyen
és később szerepe lett
egy találkozásban –
ki kéne dobni már.
Cérnája kikopott,
anyaga kifakult,
kapcsa lepattogott,
nem az vagyok már
aki voltam akkor.
Fáradt testöltönyöm
zárlattal fenyeget

készül felmondani a szolgálatot,
védtelen hagyva lelkem,
mint úrhajóst elromlott
számítógépruha.

1. The first of these is the
fact that the number of
cases of the disease is
very small.

NÉGYLEVELŰ

NÉGYLEVELTŰ

INNEN

Innen félről,
a semmibevevésből,
amikor létem
legfőljebb szociális ügy
– s tulajdonképpen ez is nagy eredmény –,
a lehetőségek
sikátorait beláthatom.
Egyik-másik
sugarasabb a többenél,
sima falai közt
reflektorfény virágzik.
Lehet, amilyen vicces a világ,
hogy egyszer arra
vezet az utam.
De túl komolynak
azt se tartanám,
mint ahogy azt se,
hogy most másokon
futkos a fény.

NAGY KÉRDÉS

Nézem a jégszekrényben
az ételeket.

Mi veszi el
ízét a vereségnek?

A pofon ízét
melyikük nyomja el?

Ha köszönés helyett
egy szó nélkül kirúgnak,
mit legjobb enni akkor,
hogy ne feküdj meg
a gyomrodát?

JÓL KÉNE JÁRNI NÉHA

Jól kéne járni néha,
hogy tudjunk még örülni.
Mondjuk, mint a fekete piacon,
alkudni mutogatva
a frottírra, a fűszerkeverékre.
Közös megegyezéssel
futni a rendőröktől,
átnyúlni a hivatalok
feje fölött:
kézből kézbe fizetni.
Kétes, alkalmi standokon
sebtiben kijátszani
két-három államot.

NÉGYLEVELŰ

Mert mindig rám köszön
négy levele,
nekünk szerencse több
már nem is kellene,

pince és padlás
rogyásig tellene,
ha szerencsét hozna
tényleg a lóhere.

Vidáman élne
az egész család,
az orvos messziről
köszönné rád:

nem fájlalnám
soha a gyomromat.
Csak szednék lóherét
és körmölnék sokat.

Ruhánkat nem venném
az ócskapiacon,
mosolyognék csak
a szökő árákon.

Nem te barkácsolnád
a szekrény polcait,
könyvtárban telnének
nyugalmas napjaid.

Az összes filciront
fürgén üresre írnád,
könyveinktől vasasan
zihálnának a nyomdák.

Már nem is magunknak
keresném a szerencsét,
mindenkinek legyen,
annyit összekeresnék.

Kazalszám gyűlne itt
a lóhere,
bekopogna csak,
akinek kellene.

Ha szerencsét hozna
négy levele,
nem főne annyi gondban
a világ feje.

ZSOLTÁR

Uram, én nem csodálom,
hogy a Földön nincs semmi rend,
hogy a teremtés
dolgai összevissza,
s köztük elvesznek
fontos ügyeid.

Mindenható vagy.
De a maga módján
mindenki tesz-vesz.
Vegyük példának:
e ház népeit,
legalább részben,
magam hoztam össze.
S tekints bármerre itt:
a legfurcsábban
keverednek el
össze nem tartozó dolgaim.

Mert hogy kerül
zokni a kéziratba?
A ruhaszáritón
mért van újságpapír?
És gyerekrajz

hogy jut a lábasokba?
A kulcs
miért a félcipők közül
bújik elő?
Az evőeszközök közt
fácántoll mért lapul?
Hogy jut a fakanál
a kispárna alá?
Mért van a mosógépben
műanyag csibe,
és a vázában
trombitás huszár?

Uram én ezt
másképp terveztem el.
S hiába, mert
külön a papírok,
külön a gyerekek,
külön az evőeszközök,
külön a kabátok, cipők,
külön a tiszták
és külön a szennyesek
maradni nem akarnak.

Minden mindenre vágyik
s egymást dülják
fel a rejtekek.
A dolgok
a kezekbe kéretőznek,
indulnak

egymással keveredni.
Csak én állok
egyhelyt kétségbeesve:
Uram, a teremtésben
hibázik valami.

ATTÓL FÉLEK

Attól félek,
úgy elgyávulok:
egy szép napon
istenhez fordulok.

Megkérem
gyötrődve, esedezve,
mennyszázába hogy
mégis vegyen be.

Nincs bűnöm egyéb,
amit elkövettem,
mint hogy gyengének,
s halandónak születtem.

Kerek felhők közt,
örök napsütésben
ülnék mindég
felséges közelében.

Fürdenék
jószágában örökké.
Fájó lelkem
sosem hasadna ketté.

RÉGI HIBÁNK

(SANZON)

Alfred Döblinnek

A fantázia mérgezi bizony az életet:
egyik szép szeretőt akar, a másik, meglehet,
a szépségben talál hibát és vágyik kedveset.

Akinek van már kenyeze, szabadságot kíván,
aki szabad és gondtalan – kötődne igazán.
A való valószerűtlenül ül a fantázián.

Azt, aki biztonságban él, úzi az unalom,
képzeli véres kalandokat, sötétben áll úton.
Jólesőn megbizsergeti a képzelt borzalom.

Hánynak mentsége az a *nincs*, amit a képzelet
csillogtat, táncoltat neki, sugallva: nem lehet.
Ül csalódottan, tétlenül, szidja az életet.

Hiába, hogy régi hibánk, s jól ismerik sokan,
száz ipar dolgozik neki és busás haszna van
fölkorbácsolni: több legyen, ki vesztébe rohan.

Az egyik vaskos könyvet ír, lázít és ostromoz,
másik videoszalagon kéjt undorral fokoz,
a harmadik fegyvert kínál, hatalmat sokszoroz.

Láthatnánk, hogy enélkül is iszonyú a világ:
mint a megtébolyult koca, fölfalja magzatát.
Nincs érző idegrendszere, nevel, őről, levág.

S hogy megalázó kínjaink növelje, elveket
sarjaszt bennünk és ördögi, ösztönző képeket.
Futunk utánuk, nem tudva, hogy ki s hová vezet.

VALLOMÁS

Két külön tartályban tartom a lelkemet:
szétválasztva a gyúlékony elegy.
Köztük a mindennapok hűtővize kering
biztonságos rendszabályok szerint.

Mert nem tudnék ügyesen taktikázva
csak félig-meddig lobogni a lángban,
bujócskázni a saját életemben.
Magamtól félek, s ebben a félelemben

összegződik a rossz tapasztalat:
idegeim, az építésben mániákusak,
egy perc alatt magukat megtagadva
kiméletlenül döntenének romba.

A kritikussá válható tömeg
szétbontva hát, a robbanó elegy –
közte a mindennapok hűtővize kering
biztosnak hitt rendszabályok szerint.

RÉGI SZERELMEIM

Régi szerelmeim közül
már csak magammal
tartok fenn
kapcsolatot titokban.
(A heves érzelem
ugyan már kihűlt,
de az illúzió
még ösztönöz.)

HÓSZAKADÁS

Ha a hóra fölülhetnél,
leghamarabb úgy érkeznel.
Mert a hó szakad-szakad,
gyorsabb, mint a gyorsvonat.

NAGYVÁROS

Utcák alja,
házak alja,
csupa-csupa
asztalos lakja.

Főzik az enyvet
versenyre kapva,
ragacsos bűze
száll a lábamra.

ITT MARADTAM

Itt maradtam,
hogyha hazajönnék,
ne legyenek egész egyedül.

Hazajöttek,
ettek, újra mentek,
ittthon maradtam én egyedül.

Ablakomból
néztem őszi füstöt,
ahogy lenn a völgyben szétterül.

Elég a fa,
a füstje elszökik,
erdő-mező ág-bogára ül.

SZÁRÍTÁS

Tehén szárad a ruhaszárítón.
Ezt a tehenet nem én szárítom.
Tegnap az esőben kint maradt szegény,
akkor ázott bőrig a foltos fatehén.

Fúj a szél, az égen vidáman süt a nap,
körül mosott ruha csattogat szárnyakat.
A tehén is egyre hintál a kötélén,
falábát csíptető tartja kötőféken.

Tudom, hogy szárítani kell ezt a tehenet,
de valahogy mégis bántja a szememet.
Az az érzésem, hogy ez nem neki való,
száradna a gyepen inkább, mint a faló.

Leszedném, de félek, kikapok Matyitól,
hiszen a ruhákért ő nekem sose szól:
tótágast akasztom a szegény ingeket,
mért pont ez a tehén szúrja a szememet?

HEJ, LEGÉNYEK

Hej, a szenes legények,
de fekete legények.

Száll a szénpor kavarogva,
a mérleget is lenyomja:
hej, szenes legények,
fekete legények!

Hej, a péklegények,
milyen fehér legények.

Fül a kemence lobogva,
liszt havaz a homlokukra:
hej, a péklegények,
de fehér legények!

Hej, a postás legények,
milyen piros legények.

Náluk a leveles táska
jégverésbe, hófúvásba:
hej, postás legények,
de piros legények!

Hej, a festő legények,
milyen tarka legények.

Ruhájukon ezer festék,
göndör hajuk vörös meg kék:
hej, festő legények,
de tarka legények!

Hej, a portás legények,
milyen díszes legények.

Fejükön aranyos sapka,
azt emelik az urakra:
Hej, portás legények,
de díszes legények.

Hej, a parasztlegények,
milyen erős legények.

A föld üstökét levágják,
kifordítják a subáját:
Hej, parasztlegények,
de erős legények.

Hej, a gyári legények,
milyen ügyes legények.

Szétszednek meg összeraknak,
rádiumot hasogatnak:
Hej, gyári legények,
de ügyes legények.

Hej, a diáklegények,
de kíváncsi legények.
Néznek, látnak, mindent tudnak,
a vizsgán mégis megbuknak:
Hej, diáklegények,
kíváncsi legények!

A RENDŐR BÁCSI

A rendőr bácsinak kis háza van.
Kicsi háza a zöld erdőben áll.
Néhány fenyőnyi zölderdő, igaz,
néhány fenyő és néhány kismadár.

Reggel cirokseprővel söpröget,
gépfegyverét a falra fölakasztja.
Délben a kisház kukája fölött
a keménytojást gonddal meghajazza.

Délután még egy keveset söpör.
Igazoltatja, aki rászorul.
Máskor hívják rendet csinálni, ha
valakit éppen vernek valahol.

De a rendőr sehova sem megy el,
sosem hagyhatja el az őrhelyet.
Éjjel, mikor hazafelé megyek
övén revolver, szalonnát eszeget.

TESTRE SZABOTT HAZASZERETET

Ezt a nadrágot
és ezt a pulóvert,
lehetett messzi földek vándora,
ezt a nadrágot
és ezt a pulóvert,
úgy látszik, hogy
nem hagyta el soha.

FUTUROLÓGIA

Míg a sovány a
kiskertben kapál,
addig a kövér
a konyhán zabál.

Sosem lesz így a
soványból kövér,
sosem lesz így a
kövérből sovány!

Menjen kapásnak
mind, aki kövér,
menjen szakácsnak
mind, aki sovány.

Mert ha kövérré
a sovány cserél,
a kövér sovány lesz,
s a sovány kövér.

MEZEY KATALIN, A KOMPUTER ELSŐ SAJÁT KÖLTEMÉNYE

TALÁLJÁTOK FEL!

a nikotinmentes	nikotint	a nikotinmentes	szeszt
a szeszmentes	szeszt	a szeszmentes	nikotint
a zsírmentes	zsírt	a zsírmentes	balesetet
a balesetmentes	balesetet	a balesetmentes	zsírt
a szerelemmentes	szerelmet	a szerelemmentes	bajt
a bajmentes	bajt	a bajmentes	szerelmet
a munkamentes	munkát	a munkamentes	időt
az időmentes	időt	az időmentes	munkát
a zenementes	zenét	a zenementes	bombát
a bombamentes	bombát	a bombamentes	zenét
a füstmentes	füstöt	a füstmentes	szobát
a szobamentes	szobát	a szobamentes	füstöt
a sírásmentes	sírást	a sírásmentes	hazát
a hazamentes	hazát	a hazamentes	sírást
a bűnmentes	bűnt	a bűnmentes	poklot
a pokolmentes	poklot	a pokolmentes	bűnt
a fegyvermentes	fegyvert	a fegyvermentes	vért
a vérmentes	vért	a vérmentes	fegyvert
a betegségmentes	betegséget	a betegségmentes	fáradtságot
a fáradtságmentes	fáradtságot	a fáradtságmentes	betegséget
a hazugságmentes	hazugságot	a hazugságmentes	gonoszszágot
a gonoszságmentes	gonoszszágot	a gonoszságmentes	hazugságot

a szemétmentes	szemetet	a szemétmentes	fogkrémet
a fogkrémmentes	fogkrémet	a fogkrémmentes	szemetet
a fékmentes	féket	a fékmentes	gyorsaságot
a gyorsaság- mentes	gyorsa- ságot	a gyorsaságmentes	féket
a télmentes	telet	a télmentes	hideget
a hidegmentes	hideget	a hidegmentes	telet
a melegmentes	meleget	a melegmentes	tüzet
a tűzmentes	tüzet	a tűzmentes	meleget
a nyármentes	nyarat	a nyármentes	szegénységet
a szegény- ségmentes	szegény- séget	a szegénységmentes	nyarat
az otthontalanság- mentes	otthonta- lanságot	az otthontalanság- mentes	otthont
az otthonmentes	otthont	az otthonmentes	otthontalan- ságot
az iskolamentes	iskolát	az iskolamentes	felhőt
a felhőmentes	felhőt	a felhőmentes	iskolát
a vízmentes	vizet	a vízmentes	cipőt
a cipőmentes	cipőt	a cipőmentes	vizet
a mindenmentes	mindent	a mindenmentes	semmit
a semmimentes	semmit	a semmimentes	mindent

MEZEY KATALIN, A KOMPUTER MÁSODIK SAJÁT KÖLTEMÉNYE

Lelkifurdalásom van mert későn indulok
lelkifurdalásom van mert túl gyorsan megyek
lelkifurdalásom van mert kényszerítve előzők
lelkifurdalásom van mert elmegyek az iskola előtt
ahol a gyerekek tanulnak
lelkifurdalásom van hogy másokra bízom őket
lelkifurdalásom van mert megint elfeledtem
azt a bizonyos zökkenőt
lelkifurdalásom van mert piszkos a kocsí
mert az oldalán nem festettem le
a rozsdás sérüléseket
lelkifurdalásom van mert anyám háza előtt
megállás nélkül elmegyek
lelkifurdalásom van mert most se hoztam vissza
a szilváskosarat
lelkifurdalásom van mert Pista kölcsönkönyvét
otthonfeledtem
lelkifurdalásom van mert nincs időm
a könyvtári könyveket visszavinni
lelkifurdalásom van mert nem hívtam fel a favágót
lelkifurdalásom van mert nem telefonáltam a szerkesztőnek
lelkifurdalásom van mert megint rágyújtottam

- lelkifurdalásom van mert nem hoztam magammal
 kekszet vagy kenyeret
 hogyha fájna a gyomrom
- lelkifurdalásom van mert rendetlen maradt a konyha
 mert nem pakoltam át a szekrényt
 mert a tapétázás halasztódik
- lelkifurdalásom van mert elfeledtem
 az úttörőingeket kimosni
- lelkifurdalásom van mert a ruhát már nem tudtam
 a gépből kiszedni
- lelkifurdalásom van mert nem írtam Győző bácsinak
 köszönő levelet
 mert nem gépeltem le
 az elígért verseket
- lelkifurdalásom van mert nem adtam le varratni
 az üléshez
- lelkifurdalásom van mert nem vettem olajat
 mert Matyinak
 nem kaptam biciklibelsőt
 nem kerestem PNEUMAT kereket
- lelkifurdalásom van amiért ennyi lelkifurdalásom van
 és a lelkifurdalás idegesít
 az idegesség a gyomornak árt
 és akkor hiába szedek gyógyszereket
- lelkifurdalásom van mert hagytam kihűlni a meleg vizet
 nem permeteztem le a muslicákat
 nem vittem ki anyámat a vonathoz
 mert nem találtam korongecsetet
 mert Katikának tornacipőt se vettem

mert nem mentem be a biztosítóba
mert megint tisztán ittam a Salvus vizet
mert megint nincs erőm időben lefeküdni
lelkifurdalásom van...

VÁLASZ

LIBRARY

OF THE

UNIVERSITY OF

CHICAGO

1891

AZONOSÍTÁS

Én vagyok Mezey Katalin.
A fényképeim is engem mutatnak.
Én tetőtől talpig én vagyok.
Ameddig lenni hagynak.

HA KRISZTUS MÉG EGY ESZTENDŐT MEGÉR

Ha Krisztus még egy esztendőt megér,
nem feszítetteti keresztre magát,
leteszi a Messiás-csuhát,
és halat fog Genezáret taván.
Nem szidja a forgandó szerencsét,
nem dicséri a jó fogást,
feje alatt éles kést rejt a rongy,
követ dob vissza, kenyeret eszik.
Ha Krisztus még egy esztendőt megér,
nem adja át magát az árulónak
és nem vall színt ellensége előtt.
Tudja, mikor kell ütni vagy szaladni,
tudja, hogy az élő kín többet ér
minden virágosónél, jótanácsnál.
Asszonyt vesz, gyermekét megtanítja,
hogy a szemét elég, ha résre nyitja.
Harmincharmadik év. Villámcsapás.
Irgalmatlan fény, felismerés:
hogy a gonosznak ellent kell állani,
és nem fontos a gyors mennybemenés.

ÚGY HALOK MEG

Úgy halok meg,
hogy semmit sem tanultam?
Vadállat erkölcsöt pedig
szemléltetően tanít.
A változás
kiszámíthatatlan
új világot alkot.

De érintetlenek
a régi járatok.
Sokféleség.
Törvények árnyalása.
Véletlenül méltányos,
érzéketlen kemény.

NE TÉPJÉTEK SZÉT

Ne tépjétek szét ragacsos velőmet
gumikesztyűben, tudós doktorok!

Jaj, csak beteg, beteg ne...

Ezt se tudnám csinálni!
Se ölni, sem gyógyítani,
sem a gyűrött lepedőn forogni.

Csak az, ami vagyok.
Csak vágy, hogy az legyek.
S a remegés, hogy marad ennyiben.
És remény,
hogy pályámat befutom,
akár a legkülső körön.

Használni,
nem csak úgy,
mint üvegre vetett
ragacsos, holt velő.

NEM TITOK

a nagy szobában
szétdobva zokni, ing,
vasalatlan gatyá,
indiánsátor,
babák matraca,
karácsonyfa,
ruhaszárító,
a kályha körül
hamu, száradó
narancshéj, morzsa,
porcica,
a folyosón
a sok szennyes ruha,
a mosogatóban
a mosatlanok,
a szárítóban
használt lábasok,
tojáshéj, zacskó,
almamag, a kövön
félcipő,
a széken porszívó,
újságok, rajzok,
sál, törlóruha,
vetetlen ágyak,

lógó takarók
közepén ülök,
orosz verseket
fordítok.
Kenyérért, pénzért,
nem titok.

HONVÁGY ARANY JÁNOS UTÁN

Mert nem engem igazolt az élet,
önmagamat számkivetve élek.
Szaremberek levegőjét szívom,
s elrothadok még innen a síron.

Mert nincs más mód kenyeret keresni,
a pénzt tőlük kell havonta lesni.
A türelem belül vassal éget,
szörnyű véggel ijesztget a végzet.

Megpróbáltam úrrá lenni rajtok,
kényszeredett parolájuk sajgott.
Visszavették százszor, amit adtak,
csak a szolgamunkára kapattak.

Adták ugyan, amit, fanyalogva,
tudatva, hogy nem becsülnek sokra,
hogy a helyem ott van a sarokba,
s én csak álltam némán, mosolyogva.

SZELLEMLIDÉZÉS

Az élet felülmúlja
a legvadabb teóriát.
Blok verssé akarta
desztillálni Ljubát.

(„Nem azért gyűlölöm,
mert rossz asszony,
hanem mert kiölte
fiamból a költészetet”.)

A téren vér folyt.
Ljuba megszökött.
„Egész nap
a kocsmában ülök” –
írta Blok,
s tisztelte Peskovot.
Azt hitte,
a *választ* ismeri,
mert mezítláb jött,
s gyalog.

(Gorkij megtudta később:
a *kérdés* volt örök.
Addigra Blok halott.)

LEHET, NEM OLYAN

Lehet, nem olyan volt a világ,
amilyenek látta Tömörkény.
Rideg, bonyolult bajok szövik át,
csupa ragadós háló, csupa örvény.

Lehet, nem olyan volt a világ,
teli szerető figyelemmel,
mégis akadt benne egy-egy
fényt adó, otthonos ember.

Lehet, nem olyan volt a világ,
amilyenek írta Tömörkény,
de túlélte sok végzetes baját
ez a szelíd, szívbeli önkény.

TALÁLKOZÁS

Erdélyben, hatvankilencben,
Farkaslakáról indulva tovább,
a hegyi út egy hajlatában
idős asszony intett elénk „megállj”-t.

Nem volt szabályos autóstoppos:
hátkosaras, feketeruhás
parasztasszony volt, őszülő haja
kendő alatt, ahogyan szokás.

Beült az ülésre, a szűk helyen
ölebe fogta vászonkosarát,
s mint aki megváltja a jegyét,
egy szalvétából lángossal kínált.

Kapros-túrós lángos volt, a kenyérrel
aznap hajnalban sült ki valahol,
egy havasi udvar kemenceszáján –
tejfőlszínűre fent és pirosra alul.

Jó volt veletek, barátaim,
átmulattunk, beszélünk nem egy éjszakát,
mégis, ott éreztem igazán,
hogy jönnöm kellett, mert valaki várt.

NAGY LÁSZLÓ

A sürge társaságban futni senki se restell. Loholnak innen és túl, loholnak lépcsőn le s fel. De ha segítni kellett – utcán át, „bárki”-nek –, a lassulábú embert egy se előzte meg. Meg se közelítették. Mind fáradt volt. Beteg. Más bajánál sajátja százszor keservesebb. Őt ölte a betegség, csontját őrlötte meg, s hol voltak erejétől az egészségesek? Őt emésztette mindaz, amit más letapos, amire más nagyot köp, s kikerül az okos. Rossz hivatalnokok, törtető írógépek lába alól hozzá kerültek az ügyek. Miattam is nemegyszer járt emeleteket, hogy szénám rendbehozza, közöljék versemet. Előszobákat álltunk, míg odabenn locsogtak: Bayreuth, sok nyári emlék... s hasonló fontosabbak. Az előtérben álltunk, nemigen invitáltak, púderszinű pófával művelten kidumáltak. Bennem már forrt a méreg és émelygett a szégyen, hogy énmiattam kell ilyeneket megérjen. A szűk folyosójából megverten fordultam ki: – Ide is kár volt jönnünk... – Eh! Rájuk kell csak hagyni. Nem rossz bácsik azért... – mondta, de nem mosolygott. (Ma vádol már, ami akkor csak tompán sajgott: idő előtt fölértük kőszikla erejét. S elfújta a betegség, akár egy tollpihét.)

SIRATÓ

Mondja valaki róla,
hogy kibeszélt, becsapott,
hogy méltatlan volt,
hűtlen volt,
kicsinyes volt,
mondja már valaki,
hogy nem segített,
hogy elvett valamit,
hogy nem adott,
mondja valaki,
hogy valamit elmulasztott,
hogy hazudott,
vagy túl sokat evett,
hogy látta részvétlennek,
tapintatlannak,
hogy hízelkedett
vagy hasznot lesett!
Mondja már valaki,
hogy látta lustán,
hogy látta tétlen,
látta kelletlenül:
mondjon valaki róla
végre rosszat,
hogy ne kelljen

nyelnem a könnyeket,
és ne érezzem,
hogy végleg elveszett
a hit, az oltalom,
kőháznál szükségesebb:

hogy képnél, könyvnél, írott szónál,
históriánál, múzeumnál,
magyar jelennél, magyar múltnál
fontosabb semmi nem lehet.

...

Poros vonatok már nem hozzák,
nem veti székhátra kabátját,
nem hoz országos híreket,
táskájában szabolcsi almát,
feltalált, régi könyveket.
A zuhogó balsors árját
csendes szavakkal nem szántja:
tudás volt az, nem megnyugvás,
reményt adott, hogy kiállta.

...

(Elfogyott az isten türelme,
nem kapva tőle zokszót, bántást,
legvégső gonosztevésként
magához vette MOLNÁR MÁTYÁSt.)

BÚCSÚSZÓ

Mostohafia
voltál korodnak.
Szerezhettél
akárhány jóbarátot
és szerethettek
akárhogy is a lányok:
az istenek
be akkor sem fogadtak.

A poklokat
jelölték lakhelyednek.
Nem szálltál alá.
Most a földbe temetnek.
Könyvben fiad olvassa
majd a versedet.

(Mert a költőnek
emigrálnia kellett:
a zsigerekben
vert romló tanyát
és munkálkodva
nem rendet teremtett:
hazáját meglelte „ímehát”.)

És teneked,
ki őt belül viselted,
feladatul
csupán csak az maradt,
hogy az utolsó,
még számolható percig
lássunk tréfás, kamasz
Verbőczy Antinak.

PAYER ISTVÁN HALÁLÁRA

Nem hittem volna, Pista,
bizony, nem hittem volna,
hogy az a tizennégy év
egyszer javamra szólna!
Huszonegy alig múltam,
fiatal, az a fajta,
aki a fiatalság
stigmáit belül hordja.
Kívül zavartnak látszik,
örökké rossz a kedve,
ahol nincs, oda vágyik,
s mintha jelen se lenne
ott, ahol éppen ott van.
Elbukik a küszöbben,
de repül gondolatban.

Fészekrakáson túl már,
épp, hogy megállapodva,
iskolás gyermekeik
fiatal apja-anyja,
hogy újukba botlottam,
maguktól, észrevétlen
gondot viseltek rám is
hígítva csüggedésem.

Mentem át a homályos,
szeles építkezésén,
ahol ma már a szálló
emelkednék elébem,
a tócsák mind befagyva, —
mint sűrű erdőn, néztem
világos ablakodra.

Hogy nem volt az a tél
„Egy telem Debrecenben”,
annyi biztos, hogy főként
kettőtöknek köszöntem.
Az idő persze elmúlt.
Években több vagyok már,
mint voltatok Ti akkor,
amikor pártfogoltál.
Hol van a nagy tervektől
nem látó tanítónő? —
s hol vagy, hű irodalmár,
későbbi főszerkesztő?
De a legjobban az fáj,
hogy haláloed hírére
fogtam ebbe a versbe —

Te nem olvashatod már.

ÜDVÖZLETEK

1

WEÖRES SÁNDORNAK, ÜNNEP UTÁN

Ebben a világúri léghuzamban
párhuzamosan lobogó
életfonalak.

...

Elérhetetlen messze,
érintésnyi közel,
egyazon pillanatba,
egy időcseppbe fogva –
de föloldatlanul.

2

BESZÉLGETÉS

Csorba Győzőnek

Éjfél után fejem a kerti asztalon
a csillagmagas éjszakában.
Most nem csodálkoznék,
ha a sárga holdderengésből
kibontakozna valaki,
hosszú, hímzett ruhában,

ahogy gyerekkoromban,
s az asztalhoz leülne
beszélgetni velem.
De a hajdani, hideglelős,
elszánt fogadkozás helyett
most csak a sértődött hiúság
zokogna föl belőlem.
(Csaknem betelt a sors,
amit kerestem.)
Nem volna érdemes hallgatnia.
Hisz tudja jól.
Tud sokkal többet is.
Barna karom az asztalon kinyújtva
az enyészet felé,
míg keskeny lábujja a mindörökké-
legenda végtelenjén.

OLTALOM

Károlyi Amynak

Lelkimmel lelkedhez dörgölődzöm,
mint lábadhoz a macska.
Tudom, nem szép dolog
visszaélni örökös jószíveddel,
hiszen már régesrég
felnőtt vagyok.

Terhek felhője rajtam.
A magasságból rám jutó
végtelen úrhasáb alatt,
– mint láb alatt a hangya –
folytatom látszólag céltalan
futkosódásomat.

Minden bizonytalan,
minden időleges,
minden *viszonylagos* –
néha vigasztalásul is
szolgál ez a tudat.
Másként ki tudta volna
kiállni eddig is
a végzetes sors-
fordulásokat?

(A számadástól messze még talán
máris mi minden összegyűlt
a veszteségek oldalán?)

Ne vedd zokon hát,
még ha terhes is,
hogy *állandó* vagy nekem,
mint az állandó értékek számai
egy aligha megoldható,
sokismeretlenes
egyenleten.

KÉT TÖREDÉK

ESÉLY

Többen lennének nagy gonosztevők,
de nem mindenkinek futja rá a hatalma.

...

mert aki testben születik
romlandó teste védtelen
a világ szörnyű vétkeit
fölismerni a sebeken

VÉDTELEN

Milyen mély a nyomorúság kútja!
Milyen mély az iszony közepe!
Kezem férges, mély sebekbe vájkál,
s az undorba nem döglöm bele.

De bűnösen árva is az élet,
tehetetlen, kiszolgáltatott.
Védtelenül zihál benn a lélek,
mint a lázban fekvő állatok.

Mert a csöndes és tiszta szobákon,
mosószer és szappanillatok
vékony falán, mint a golyózápor,
zöld döglegyek felhője kopog.

Legyengülve fekszel, gondozatlan,
magatehetetlen testedet,
mint nyakat az igazgyöngysorok,
beborítják a nyüzsgő nyüvek.

Apró sebből mély barlangot ásva
falják vérző, eleven húsod,
s életedtől menekülni vágyva
addig marod magad, míg tudod.

EGY RÉGI TÉMÁRA

Amit tudunk, az sose az igazság.
Az igazságot nem tudjuk soha meg.
Apró jelek, akárhogy is mutatják,
a fák hegyétől nem látjuk a hegyet.

Ez a ki nem rakható mozaik.
Hiába volna meg minden darabja,
az egészet úgy többé ki nem adja,
ahogy egyszer volt. Ahogy lehetett.

Igazságra törekvő, de mégis
az igazságra-képtelen adapter:
műszerei soha nem azt mutatják,
fölfogására képtelen az ember.

Szomjan halunk a forrás vize mellett,
s aki iszik, csak egyre szomjasabb.
Aki kezében hiszi már a kulcsot,
nyitjától az van a legtávolabb.

APOKALIPSZIS

Jók lennének az elméletek,
ha a világ nem volna élveteg,
aki a jónál is jobbat akar,
s nem éri be kevéssel és hamar.

Aki a *van*-nál mindig többre vágyik,
a *még többet* hajszoja pusztulásig.
És közel sem jól olajozott motor,
ami, ha enni kap, hát robotol,

amin józan és beállítható
minden fontos csavar és mutató,
aki, ha látja, tudja, érti,
a törvényt ésszel is föléri.

...

Mert a világ útját az ész nem állja,
magát nyomor s csömör között dobálja,
s ha új elméletet ki is talál magának,
azért még nem hódol be más szabálynak,

hanem csak a hatalmat megragadni,
pányvát akar mások nyakába rakni,
és lobogni veszélyes rodeóban
kapaszkodva a hánykódó csikóban,

a dühödten magát dobáló vadban,
a tomboló, ismeretlen lovakban:
az éhséget és bajt nyögő tömegben,
a nemtelen, acsargó rémületben.

VÁLASZ

„A lét sok aljas kényszerét”? --
legjobban azt szeretem benne.
A reggel híg üveg-kezeit.
Fedőt tenni a kihűlt tejre.

Összesöpörni a hamut.
Válogatni a szennyesruhát.
Keresgélni a konyhapénzt.
Írni, széthagyva a szobát.

A lekvárt fölmosni a kőről.
Szénporban a brikettet megkeresni.
Kormos arccal befűteni.
Villámot, dörgést félve lesni.

Tyúkólat takarítani.
Meszelni szaros léceket.
Legjobban azt szeretem benne,
hogy engedi. Hogy élhetek.

FOHÁSZ BETEGEN

Ne adj, Uram, zavart,
dús elmebajt!
Hiúságainkból
ne te húzzad a sápot!
Lábunkba
türelmetlenséget ne adj,
kezünkbe
ne adj iszákot!

MENTEM

A világnak sűrű anyagát
gyöngre kezem már föl nem kavarja:
pár esztendő élet nem elég,
hogy a felszínre forduljon az alja.

Nyomot írni, jól olvashatót,
hogy létem ábécéje fennmaradjon –
nincs sok reményem. Szeles csillagēj
árnyékai közt csendesen bolyongom

a mozgó-lomb-sötét jövőt.
Farkasszemében hazajuthatok?
Ha tudtam volna, sose kezdem el?
Ha tudtam volna, másképp indulok?

Hazudnék, hogyha választást hazudnék,
hazudnék, hogyha azt állítanám,
hogy rajtam múltott, hősként állok-e
a tiszta ész s belátás oldalán.

Arra mentem, amerre jólesett.
Lelkem nyugalját, gyönyörét keresve,
éppúgy, mint aki a kocsmában áll,
vagy más ágyat fekszik meg minden este.

A csőd se kisebb, amit hordozok,
csak szelídebb és más természetű:
a felszín ép, nincs vér, szar, lőtt sebek,
nincs titkos baj, nincs befészkelte tetű.

Csak pengemélyen gyűlő fájdalom,
munka keresztje, dúlt időzavar.
Kétségbeesés, hogy védeni
azt sem tudom, mit kezem betakar.

KI HITTE VOLNA?

1

Ki hitte volna,
hogy csupán a külső,
a benne nyilvánuló ifjúság
segített, hogyha
bármi is segített,
hogy néha rám
figyeljen a világ?

Hiába volt
könnyű a felfogásom,
a szívem jó,
szilárd a jellemem –
ha mindez együtt
kevesebbet ért,
mint a feszes
trikó a mellemen.

2

Bennem hajdan
vakmerőn nyílt a lélek,
a „nyiss nekem tért”
homlokomra forrt,

ahogy a nagy,
törvényíró arcélek
vágyják magukkal
fémjelezni a kort.

Mondjam, hogy mára
semmi sem maradt
az egykori,
ifjúi vakmerésből?
Mondjam, hogy már
kárvallottan viszolygok
a hatalomtól
és a hírveréstől?

3

A világ fényes
almája a kezemben –
arany tükrén
törött fogam
karcolást sem hagyott.
Elnézem, mert
még mindig érthetetlen,
hogy egymás értékére
miért voltunk vakok?

(Ajánlás)

Torz kép néz vissza
torzító tükörből.
Amíg kezemből is
ki nem gurul,
amíg véletlenül
én el nem ejtem.
Amíg tekintetem
végleg lehull.

JAPÁNKAKASUNK HALÁLÁRA

Kati lányomnak

Ne hagyd a kertben azt, akit szeretsz!
Védtelen ne hagyd kint a kertben,
ahol a macska zsákmányára les,
ijesztő macskaárnyék jár a kertben.

De én is hányszor hagylak bennetek,
kaput erőtlen kis vasnyelvre zárva!
Szorongva várjátok a jöttömet.
A ház körül kering a macska árnya.

Jövök haza, pénzt, munkát, ennetek
hozok, s noha tudom, hogy ez a rend,
mégis napra-nap addig rettegek,
amíg körül nem fogtok idebent.

Látod: szerencsék véletlene minden.
S száz szerencsét egy pillanat kiolt:
az előbb csendben aludt még a kertben,
aki most macskakarmok közt sikolt.

CREDO

Nem voltam százezer éven át,
s százezer évekig – többé már – nem leszek.
Nem ismerem az őseim sorát,
s az unokám nem ismer engemet.

A lánc egyetlen láncszemének lenni,
de amíg – érezve, tudva –, mint az isten,
akinek csak a kéznyomára lelni
könnyű, mégis minden azt sugallja: nincsen.

A lánc egyetlen láncszemének lenni,
a nincsből jöve, s oda visszatérőn,
a véletlen nászából megszületni
mindenben bizonyosságot igénylőn:

van-e kajánabb csapda a tudatnál?
van-e fájóbb a lét-nemlét sebénél,
melyet gyógyítani jobb gyógyszerre vágynál
az egyedül létező létezésnél?

Járva mindig az idő hegygerincén,
az idő végtelenített futószalagján,
átlépni nem tudva a nagy kelepccén,
át nem látni a kozmosz színdarabján!

Higgyek a tudhatónál tudatlanabb jelekben?
vagy a folyvást szétfoszló tudományban?
önmagukat cáfoló tételekben?
Higgyek az anyagelvben vagy a misztikában?

Higgyek a foghatóban: most vagyok csak,
és ennél nagyobb bajom már nem eshet?
És hogy a létben működő hatalmak
szeszélye adja-veszi ezt a percet?

Míg értelmemet, mint a lukas mércét
mártom a fel nem fogható valóba,
mert nincs elmémhez igazodó lépték,
és tudásom a fölszint arasolja?

Higgyem, hogy az élet pókerjátszma,
az van felül, aki jobban blöfföl,
aki fölényesen magyarázza,
azt, ami csak néz ránk a jövőből?

Olcsó hittel vagy hamis tudással
zsírozzam le az élet húslevessét,
az *egy alkalom* feloldozásával
ragadjam meg mindig a kellemessét?

Mert nincs erkölcs, mi számon kérne bármit,
ha a hatalmad takarója hosszú,
csak az ügyetlent, s aki rosszul számít,
éri utól az emberi bosszú?

Nem tudok mást, mint hogy nem tudom
a választ: mi, miként és mért vetett fel
a nemlét tengeréből – furcsa lom,
fájó szívvel, küszködő értelemmel –

élni, nem a győzelmes tudásért,
s nem bízva semmiféle végtelenben,
csupán az egyszeri élet-ruháért,
csupán az ősök lépteit követve.

Átörökíteni, amit az elődök
a fajta vigaszára felkutattak,
nem hinni erős várat, sem erődöt,
anyaga lenni csak a folyamatnak.

Élni csupán azért, mert megszülettem,
nem hazudva magasabb célt, okot,
noha élet-halál kérdése így kegyetlen,
és véglegesnek tudom, hogy meghalok.

Élni az élet játékszereként,
ahogy valóban – és mégsem akárhogy;
az idő régi keresztretjvényeként –
mégsem túrva akármiféle jármot.

Élni az ősi összetartozásért,
nem mások rovására, s nem más helyett,
fenntartani ezt a kétes, kiélt,
jobb híján létező tenyészetet.

EZ MARAD

Akármilyen fűtött, tiszta csarnok
a jövő, központja mégis: a lélek
keskeny, sötét sikátor marad.
Ahhoz, hogy ott eligazodhassál,
előbb itt kéne kiismerned magad.
Csakhogy a szűkös, nap nem járta zugban,
ahol néhány meztelen villany ég,
ahol a falak mellett utcaosz van,
erjedő emlék, „lélekhányadék”,
ahol repecskesfalú, ósdi kocsmá
papundekli asztalánál zokog,
aki a tiszta, nagy termekbe vendég:
az úrhajós-, komputerdoktorok.
S mikor onnan kilép, a drága, kényes,
sugárbiztos selyemkabát alatt
lopja tovább magával azt, amit
a füledt kocsmá kémiaja ad.
Ahol éhező csupasz gyerekek
tartják eléd ragacsos mancsukat,
s rájuk riad a lelkiismeret,
érezve, minden múltán *ez marad*:
lázasszemű, szégyellt kérincselés
még egy kis életért, még egy kis életért,

feküdjél bár utcai rongyokon,
vagy automata ágyon pénzédért.

Felriadsz a lámpafényes éjben,
ahogy az ember rossz álomból ébred,
és rádöbbsz, hogy *ez az a sötét*.
Tulajdonképpen előlegezve azt,
fekszel, akár saját sírodba fekszel,
majd, amikor nem lesz több felkelés.
A szél süvít és hiába menekszel,
sörénye körbe csapkodja a földet,
akár te fekszel itt és odaátról
szíveden apád vagy nagyapád zörget,
akár fiad forog a gyűrött ágyon,
amikor te már por és hamu vagy.
A szél süvít. A kétségbeeséstől
fuldokolsz, föl kéne ugranod,
egy korty teával, egy falat kenyérral
a pusztulás ízét kioltanod.
Szédülve kelsz föl, reszkető kezettel
tapogatod a szekrény-falakat,
lámpát se gyújtva, nehogy rád találjon
ami elől épp mentenéd magad.
Ó, lélek pestise, romlékonyságtudat.
Megleljük valaha az orvosságodat?

A KÉT EGYFORMA KIRÁLYFI

KOMÉDIA KÉT RÉSZBEN

1970–1974–1976

SZEREPLŐK

1. KIRÁLYFI	4. HALÁSZ
2. KIRÁLYFI	5. HALÁSZ
KIRÁLYKISASSZONY	FIÚ
(később Királyasszony)	LACI
ÖREGKIRÁLY	ERZSI
KIRÁLYI GYERMEKEK	VÉNASSZONY
Eleonóra, Endre, Zsófia	1. LEÁNY
FÉNYKÉPÉSZ	2. LÁNY
DOKTOR	HÁROM LEGÉNY
1. CSELÉD	ÖREGASSZONY
1. HALÁSZ	BÁBAASSZONY
2. HALÁSZ	KÉT FARKAS
3. HALÁSZ	KÉT TIGRIS
	KÉT OROSZLÁN

és még sokan mások

ELSŐ RÉSZ

ELŐJÁTÉK

A szín az erdő, az útelágazásban terebélyes fa. Alatta ül, a nézőtérrel szemben, egymás mellett a két királyfi. Esznek. Mozdulataik, mintha tükkör volna köztük, mintha egyetlen embert, s annak tükkörképét látnánk. Befejezik a falatozást, tükkormozdulatokkal elpakolnak. Felállnak. Kezükből tartják a bicskájukat. Egymásra néznek, aztán a fa kettéágazó törzsébe, egymás mellé beszúrnák a két kést.

1. KIRÁLYFI. Ha valamelyikünk ide visszajön, aztán kihúzza a késeket, és látja, hogy a másik kése után vér jön, az azt mondja, a másikat baj érte.

Megölelik egymást. Hátat fordítanak egymásnak, az utat kémlelik. Aztán visszafordulnak még egy búcsúzásra.

2. KIRÁLYFI. Ha valamelyikünk ide visszajön, aztán kihúzza a késeket, és látja, hogy a másik kése után vér jön, az azt mondja, a másikat baj érte.

Kezet fognak. Hosszan. Majd elválnak. Az egyik egyik felé, a másik másik felé indul. Lassan, vontatottan távolodnak, de nem néznek vissza.

FIÚ. A lányok nem tudnak...

2. KIRÁLYFI. Mit nem tudnak?

FIÚ. Azt mondta Laci, hogy nem tudnak...

2. KIRÁLYFI. Ki az a Laci?

FIÚ. A bátyám. Azt mondta Erzsinek, hogy... *elhallgat.*
Vigyorog, mint aki épp eleget mondott már.

2. KIRÁLYFI. Na, mi lesz?

FIÚ. Azt mondta Laci, hogy megmondta Erzsinek, mert...
Te tudsz?

2. KIRÁLYFI. Mit?

FIÚ. Hát... Te tudsz?

2. KIRÁLYFI. Mit?

FIÚ. Mondtam már. *De nem mond, s nem mutat – eddig se tett ilyesmit – semmit, amiből következtetni lehetne.*

2. KIRÁLYFI *egy idő után...* Vagy úgy. Tudok. És te?

FIÚ. Én? Azt mondta Laci, hogy...

2. KIRÁLYFI. Mit?

FIÚ. És az Erzszi azt mondta neki, hogy... mert Laci azt mondta neki, hogy megmondta...

2. KIRÁLYFI. Aha.

FIÚ. ... hogy nem tudnak. Érted?

2. KIRÁLYFI. Értem. Miféle város ez?

FIÚ. Melyik?

2. KIRÁLYFI. Hát ez, itt.

FIÚ *körülnéz.* Hol?

2. KIRÁLYFI. Ez. Amelyik itt áll. *A vár felé mutat.*

FIÚ. Ez nem város.

2. KIRÁLYFI. Hát mi?

FIÚ. Még azt sem tudod?

2. KIRÁLYFI. Nem.

FIÚ. Pedig mi itt lakunk. Megmutassam, hogy hol? *Fölugrik.*

2. KIRÁLYFI. Nem kell.

FIÚ. Akkor mi kell?

2. KIRÁLYFI. Semmi.

FIÚ. Várj. Idehívom Lacit, majd ő megmondja. Jó? De várj meg, mindjárt jövünk. Megmutatlak neki. Addig ne menj sehová! *Elfut.*

A királyfi ismét dobálni kezdi a kavicsot. Jobbról egy lány jön. Sétál, észreveszi a királyfit. Megáll, nézegeti. Az is észreveszi őt, földob egy kavicsot, elkapja.

2. KIRÁLYFI *jókedvűen.* Kisasszony, hány óra van?

1. LÁNY. Óóóóóóóó... Nem tudom. A templomunk még boldogasszony havában leégett, a kendőm pedig csináltatni van.

2. LÁNY *jobbról jön.* Mit mondasz, Anna?

1. LÁNY. Semmit. Evvel az úrral beszélgetek. A 2. Lány még nem látja a királyfit.

2. LÁNY. Kivel beszélgetsz?

1. LÁNY. Evvel az úrral.

2. LÁNY *meglátja.* Ez meg ki?

1. LÁNY *suttogva.* Nem tudom, de nagyon finom ember.

2. LÁNY *nevet, azért is hangosan felel.* Úúúúgy? *Végigméri a királyfit, aki zavarában ismét a kavicsokat dobálja, és halkán füttyörész.*

1. LÁNY. Mért nevetsz? Azt mondta nekem, hogy kisasszony.

2. LÁNY *gúnyosan.* Csakugyan finom.

1. LÁNY. Mondta már más is.

2. LÁNY. Annak se lehetett több esze.

1. LÁNY. Még egész kislány voltam, amikor már azt mondta az az öreg. Aki sokszor járt erre.

2. LÁNY. Milyen öreg? Nem emlékszem semmiféle öregre.

1. LÁNY. Lehet. Nem járt minden házhoz. De nekem azt mondta, hogy kisasszonyka.

2. LÁNY. Kisasszonykaaa!?

1. LÁNY. Az bizony. „Majd a kisasszonyka megmutatja.”

2. LÁNY *nevet*. És te persze megmutattad?

1. LÁNY. Mit mondasz?

2. LÁNY. Hát nem azt mondtad, hogy azt mondta: „Majd a kisasszonyka megmutatja”!

1. LÁNY. Azt hát. *Elvörösödik*. Miket kitalálsz!

2. LÁNY. Én? Hiszen te mondtad! Ki ez az „úr”?

1. LÁNY. Nem tudom. De nagyon kedves...

2. LÁNY. Csak éppen lukas a fenekén a nadrág.

1. LÁNY. Honnan tudod? Hisz ül rajta. És az inge is milyen finom.

Beszélgetésük közben jobboldalt a tornácon megjelenik a királykisasszony. Az egyik oszlop mögül hallgatózik.

2. LÁNY. És milyen koszos. Na, gyere, menjünk, kisasszony... Isten áldja, fiatalúr!

A királyfi utánuk néz. A lányok bemennek a kapun, átsétálnak az udvaron, s az udvar belsejében eltűnnek. A királylány megvárja, míg eltűnnek. A királyfi feláll, utánuk indul. Amikor befordul az udvarra, a lányok már sehol sincsenek. Átmegegy az udvaron ő is, s a lépcső mellett leül a földre, hátát a falnak támasztva, behunyt szemmel napozik. A királylány a tornácon

követi. Topog, aprókat köhög, de nem sikerül felhívnia magára a királyfi figyelmét. Leszalad a lépcsőn, megáll előtte. A fiú nem néz föl most sem, bár érzi, hogy elfogták előle a napot, odébb hajtja a fejét. A lány is odébb áll erre. A fiú ismét odébb húzza a fejét. A királylány megint elébe áll. A királyfi végre felnéz, megdörzsöli a szemét.

KIRÁLYLÁNY feltarthatatlanul beszélni kezd, fel-le sétál a királyfi előtt. Én mindig gondoltam, hogy a hangyák hazafelé ferronommal nyomjelzik útjukat. Illetve azt, hogy ferronommal, azt nem gondoltam, de hogy valamivel, azt igen. Mert olyan pontosan követik egymás útját a fatörzsön, hogy az, ha nem hagynának maguk után semmilyen jelet, elképzelhetetlen volna. Persze a fatörzsön ez viszonylag egyszerű. De hogy találunk rá a jelzésekre, mondjuk, a pusztta földön, ahol esetleg már másikk hangyák is hagytak nyomot? Vagy a homokban, ahol a homokszemeket állandóan odábbgörgeti a szél, vagy az arra járók, vagy akármi?

2. KIRÁLYFI nézi egy ideig, aztán lehunyja újból a szemét. Nem tudom.

KIRÁLYLÁNY. Maga sose figyelte meg, hogy például a cseresznyefa törzsén mindig ugyanazokat a kis kerülőket csinálják az egymás után akármilyen sokára is érkező hangyák? Például, ha egy ágacska esik az útjukba, azt mindegyik vagy balról vagy jobbról kerüli meg? Pedig tulajdonképpen mindegy volna, ha tudnák, hogy hova is tartanak. Mondjuk, a fa tetején erre meg arra a gallyra?

2. KIRÁLYFI *unatkozva*. Bizony, így van, kisasszony.

KIRÁLYLÁNY. Énnekem nem lehet csak úgy azt mondani, hogy „kisasszony”.

2. KIRÁLYFI. Mért nem?

KIRÁLYLÁNY. Mert én vagyok a királykisasszony. Nekem azt kell mondani, hogy „felség”. És azt is hozzáteheti, hogy „engedelmével, felség”. Mert ez itt, ha éppen nem tudná, az apám udvara.

2. KIRÁLYFI *feláll, hogy elmenjen, de a lány elébe áll, nem enged.*

KIRÁLYLÁNY. De én azért nem gondolom, hogy maga neveletlen vagy tanulatlan. Mert maga nem tudhatja. Maga idegen itt. Maga akár egy másik király fia is lehetne.

2. KIRÁLYFI. Az vagyok, kisasszony. *Újra indulna.*

KIRÁLYLÁNY. „Felség” *Kijavítja.*

2. KIRÁLYFI *mintha megszólították volna.* Mit óhajt, kisasszony?

KIRÁLYLÁNY. Nem óhajtok semmit. De nem kisasszony, hanem felség.

2. KIRÁLYFI *magára érti.* Igenis, felség, kisasszony.

KIRÁLYLÁNY. Maga tényleg királyfi, olyan szemtelen.

A gyerekek időközben visszajöttek. Lesnek be a kapu mellett.

FIÚ. Nézd csak, az az!

LACI. Aki a királykisasszonnyal beszélget?

FIÚ. Megmondtam, hogy várjon meg téged.

LACI. Gyere! Nem túl érdekes. *De ő sem megy sehová, lesnek befelé. A királyfi leül a lépcsőre, várva, hogy majd csak elengedi a lány. A királylány mellé ül.*

KIRÁLYLÁNY. De felséges apámnak mondd majd azt, hogy felség.

2. KIRÁLYFI *odahajol a füléhez, mintha súgni akarna valamit, aztán hirtelen megcsókolja a lány nyakát. Az sikít, de kedvére van a dolog.*

2. KIRÁLYFI *ismét napozik.* Nem mondom.

KIRÁLYLÁNY *még zavarban van a csók miatt.* Neeem?

2. KIRÁLYFI. Nem.

KIRÁLYLÁNY. Hát mit mondasz neki? Neki is azt, hogy kis-asszony?

2. KIRÁLYFI. Neki még azt se.

KIRÁLYLÁNY. De hogyha feleségül veszel, neked is úgy kell majd hívnod őt, hogy „felséges apám”.

A királyfi feláll hirtelen, hogy elmenjen. A királylány is talpra ugrik, elkapja a karját, és húzza maga után föl a lépcsőn, el.

KIRÁLYLÁNY. Gyere, mutatok neked valamit, amit még senki se látott. *Kimennek a tornácajtón.*

FIÚ *elődugja a fejét a fal mögül.* Hova mehettek?

LACI *legyint.* Elbújtak. Gyere.

FIÚ. Hová? Várjuk meg, míg visszajönnek.

LACI *megy kifelé.* Nem jönnek vissza.

FIÚ. Neeem? Miért nem?

LACI. Buta vagy. Ezt te nem érted. Gyere.

FIÚ. Hová? *Vonakodva, vissza-visszanézve követi a bátyját.*

LACI. Akár maradhatsz is. Én megyek. Eszembe jutott valami, amit még senki se hallott.

FIÚ *utánaered.* Mondd el!

LACI *nyerítve röhög, kiabál vissza.* Nekeed?

FIÚ. Laci! Igazán! Mondd el nekem! *Kifut ő is.*

A szín elsötétül.

2. KÉP

A szín sötét. Csak a tornác közepén lévő széles ajtónyílás világít, mint egy kandalló. Előtte, a lépcsőn ül a királyfi, farag valamit. A várfal tövéén, ahol az első képben a királyfi ült, üldögélnek a halászok. Meleg nyári este van.

1. HALÁSZ. Ősziesre fordul az idő.
2. HALÁSZ. Kihűlnek az ecetfák.
3. HALÁSZ. Láncon hallani a szúnyogokat.
4. HALÁSZ. Várd ki, míg megállít a tüdő.
5. HALÁSZ. Éppen olyan, mintha a rüh fogta volna meg.
4. HALÁSZ. Mért lenne olyan? *Vitát keres.*
5. HALÁSZ. Pár perccel a bevetés előtt.
4. HALÁSZ. Megszámolhatod a lábakat.
5. HALÁSZ. Csak nem a kovács hordja neki?
4. HALÁSZ. Fogd be a szád, míg félre ül.

A palotából asszonyi kiáltozás hallatszik, a halászokat is elnémítva. A királyfi fölemeli a fejét – a kiáltozás egyre erősödik. A királyfi fölugrik, az ajtóhoz szalad, a sötét fal elnyeli az alakját.

2. KIRÁLYFI. Elég! Elég!

A kiáltozás elhallgat. Az ajtóban kövér bábaasszony jelenik meg, kezében pucér, nyivákoló csecsemőt tart, mintha kisnyulat a fülénél fogna. A gyerek fején apró korona, rugdalózik. A királyfi keze kinyúl utána, az asszony fölnevet és elfordul, eltűnik a

csecsemővel. A megvilágított négyszög ismét üres. A királyfi visszaül a lépcsőre.

1. CSELÉD *átjön a sötét udvaron, a halászhokhoz ül.* Megszületett a király első unokája, Zsófia királyasszony első gyermeke, Eleonóra. Tizenkét és fél font a súlya.

2. HALÁSZ. Ne mondd, János.

3. HALÁSZ. Aztán az anyját mikor temetik?

1. CSELÉD. Miért temetnék?

3. HALÁSZ. Hát nem halt bele?

1. CSELÉD. Mért halt volna? Virágzik, mint az élet.

1. HALÁSZ. Én azt hallottam, hogy a királyasszonyok hamarabb belehalnak a szülésbe, mint más halandó.

1. CSELÉD. Hol hallottad?

2. HALÁSZ. A mostani királyasszony anyja is belehalt.

1. CSELÉD. Az sem abba halt bele.

2. HALÁSZ. Hát mibe?

1. CSELÉD. Nem közölhetek mindent arra nem illetékes személyekkel.

3. HALÁSZ. Akármit mondasz is, akkor halt az meg, amikor ez a királyasszony született.

1. CSELÉD. No, no.

2. HALÁSZ. Mért? Talán nem akkor?

1. CSELÉD. Hát... egészen szakszerűleg persze... Mondjuk, hogy akkor. Akkortájt. Csakhogy mégsem abba. Akkor vagy abba! Nagy különbség!

3. HALÁSZ. Bizony nagy. Ökör vagy marha: az se mindegy.

1. CSELÉD *feláll, elindul az udvar felé.* Veletek sem érdemes elbeszélgetni. Túl okosak vagytok.

Az előbbi kiáltozás ismét fölhangzik. A királyfi ismét abbahagyja a faragást. A sikoltozás egyre erősödik. A királyfi felugrik, ismét a világos ajtónyílás mellé áll.

A kiáltozás egyre erősödik.

2. KIRÁLYFI *fejét az ajtófának hajtja.* Elég! Elég!

A bába ismét megjelenik az ajtóban, felmutatja az újszülöttet, ez is bömböl, ennek is korona van a fején.

BÁBAASSZONY. *Fiú! A fényben oldalt fordítja a csecsemőt, hogy lássák is. A királyfi a gyerek után kap, de a bába nevetve eltűnik vele is. A királyfi az ajtófának dőlve áll egy ideig, majd ismét visszaül a lépcsőre.*

3. HALÁSZ. Ha most fiúunokája született az öregkirálynak, talán megkedveli végre a vejét.

4. HALÁSZ. Egész nap a kavicsot hajigálja, és a levegőbe bámul.

1. KIRÁLYFI. Hát mit csinálna?

3. HALÁSZ. A lagzi sem volt rendbe. Se lova, se szolgálja. Talán nem is királyfi... Csak hát a kisasszony...

5. HALÁSZ. ... kinőtte az ingét...

3. HALÁSZ. Gyorsan meglett a lakodalom.

1. HALÁSZ. Háromnapos eső libát nevel.

2. HALÁSZ. Ki tudja? A pereputtya még ide se ért.

5. HALÁSZ. Akkor hozták az egeret, mikor már a keresztelő volt.

1. HALÁSZ. Két porlepte atyafi a lovuk farán.

4. HALÁSZ. Ha én király volnék, nem adnám jöttmenthez a lányomat.

1. HALÁSZ. Furcsa dolog.

3. HALÁSZ. Mi mást tennél, ha egyszer...

Ismét felhangzik a palotából az iménti kiáltás. Hosszan, egyre erősödve, mint az előbbi is. A királyfi ismét az ajtóhoz fut, a halászok is elhallgatnak. A kiáltás erősödik.

2. KIRÁLYFI. Elég! Elég már!

Csend támad. A bábaasszony ismét megjelenik az ajtóban, kezében ismét koronás porontyot tart. A királyfi érte nyúlna, de az asszony nevetve elfordul, eltűnik a gyerekekkel. A királyfi visszaül a sötétbe.

1. CSELÉD *átjön az udvaron a halászokhoz.* Megszületett Zsófia királyasszony harmadik gyermeke, Zsófia.

3. HALÁSZ. Aztán ennek hány font a súlya?

1. CSELÉD. Ennek is tizenkét és fél font.

2. HALÁSZ. A János nem enged a huszonegyből.

1. CSELÉD. Csak hallgassatok. Hányszor kellett volna már szerintetek az asszonyunknak meghalnia?

1. HALÁSZ. Lyukat ás a kutya is. Ámbár ki tudja. Azt mondtuk, amit hallottunk.

1. CSELÉD. Túl okosak vagytok, az a baj. Túl okosak. *Leül.*

5. HALÁSZ. A fontos, hogy minden rendben van. Ámbár szívesen megnéztem volna egy igazi, szép, királyi temetést.

1. CSELÉD. Te, te könyvégető!

5. HALÁSZ. Miért? Megnézném már egyszer közelebbről a királyunkat. Nem láttam vagy tíz éve. Épp amióta a királyasszony meghalt. A temetésen láttam utoljára. De szép ember is volt, avval a nyalka huszárbajuszával. Azóta biztosan megöregedett.

1. CSELÉD. Nem úgy, mint te.

5. HALÁSZ. Az lehet. Már tán meg sem ismerne, ha látna.
Hiszen húsz éve is, hogy utoljára találkoztunk.

4. HALÁSZ. Van már több is.

5. HALÁSZ. Több azért aligha.

3. HALÁSZ. Ha egyáltalán.

2. HALÁSZ. Mindenkinek van valamije. *Elhallgatnak.*

1. CSELÉD. Ősziesre fordul az idő. *Mintha litániába kezd.*

1. HALÁSZ. Zuhognak az ecetvirágok.

2. HALÁSZ. Kikerekül a pálinkafa.

3. HALÁSZ. Már annak is itt az ideje.

4. HALÁSZ. Azt beszélük, erre járt.

5. HALÁSZ. Arra, akire, biztos.

A szín elsötétül

3. KÉP

A színhely ugyanaz. Süt a nap. Az udvar közepén két nagy láda áll, nem tudni, mi van bennük. Az egyikből oldalt három vasalt állványláb lóg ki. Körülállják az emberek.

3. LÁNY *érkezik, nézelődik.* Mi van a ládákban?

1. LÁNY. Belezártak valamit.

2. LÁNY. Ha nem három láb lógna ki, megesküdnék, hogy maga az ördög. *Hátrább húzódnak.*

1. LEGÉNY. És a három láb mért baj? Attól még lehetne ördög.

2. LÁNY. Az ördögnek csak két lába van.

2. LEGÉNY *nevet.* Ej, de jól tudod.

3. LÁNY *egy öregasszonyhoz.* Mért, talán nem?

ÖREGASSZONY. Az ördögnek annyi lába van, amennyit az úristen akar, hogy legyen neki.

1. LÁNY. Akkor lehet, hogy maga a sátán?

ÖREGASSZONY. Minden lehet. Ti is jobb tennétek, ha templom után nem ilyen dolgokat bámulnátok... Menjetez haza!

2. LEGÉNY. Menjen csak, ha annyira félti.

Gyerekek érkeznek.

FIÚ. Nézzétek csak, micsoda ládák!

2. FIÚ. Az egyiknek még lába is van.

ERZSI. Reggel egy fekete köpönyeges urat hoztak a szekerek.

2. FIÚ. Azt, akinek olyan magas kalapja volt?

LACI. Megnézem, mi van bennük.

ERZSI. Óh, azt nem szabad!

LACI. Ki tiltotta meg? *Közelebb megy a ládákhoz, nézegeti őket, majd a lábánál fogva megrázza az egyiket. A körülállók fölhördülnek.*

2. LEGÉNY. Elmenj onnan, te kölyök, mert seggbe rúglak!

2. LÁNY. Ilyet tenni! Most mind bajba kerülünk miattad!

LACI *úgy tesz, mintha nem is hallaná. Újra megrázza a lábat. Mikor elengedi, a láda még egyet billen az egyenetlen talajon. Laci is hátraugrik, a nézőközönség is hátrahúzódik. A lányok sikonganak.*

3. LÁNY. Megmozdult!! Láttátok? Magától megmozdult!

1. LÁNY. Az ördög! Az ördög lakik benne.

1. LEGÉNY *barackot nyom az ijedten pislogó Laci fejére. Megelégedte a pimaszkodásodat, pajtás. Laci morogva kapkodja a fejét.*

2. LEGÉNY. Az éjjel eljön érted.

LACI. Akkor magáért is!

ERZSI odamegy, húzná ki Lacit a felnőtték gyűrűjéből. Gyere, menjünk innen! Hátha tényleg az ördög lakik benne!

LACI. Eressz el! Gyáva nyúl!

Újra odamenne a ládához, de most a keresztornác ajtaján kilép a Fényképész. Fekete frakkban, a hátán fekete malaclopó. Kezében cylinder, fehér kesztyű. Ahogy kilép az ajtón, fölteszi a kalapját. Háttal, magyarázkodva jön ki.

FÉNYKÉPÉSZ. No, lássuk csak! Ide tegyék a karosszéket! Vagy nem is! Ide jobb lesz! Pontosan a lépcső fölé. *Az ajtónyílásban megjelenik az 1. és a 2. Cseléd, fehérre mázolt, díszes karosszéket hoznak, leteszik, ahova a Fényképész mutatja. Aztán kihoznak még egy nagy széket meg három apró gyerekkarosszéket. Ezeket is leteszik, és további utasítást várnak. A Fényképész közben észreveszi a ládái köré gyűlt sokadalmat, és aggódva topog le a lépcsőn, megnézni, hogy a holmijának nem esett-e baja.* Menjetek hátrébb, gyerekek! Húzódjanak egy kicsit arrébb! Ez, kérem, nem cirkusz, nincs itt semmi látnivaló. Babrálnivaló! Ezek a drága apparátok nem azért vannak, hogy fogdossák őket. Ez a rubrika 4/5-ször 6/4-es. Ilyen nincs még egy egész Európában. Talán még a világon sincsen. A zárszerkezet pedig harmonika-rendszerű, még inkább hegedűrendszerű, parányi, precíz készülék, hogy az elsőrendű nikkelezett svéd önindítót ne is említsem, kérem. Egy fél országot adnak ma ezekért a drága özbőr kazettás, gyöngyház lemezes spektrumokért. Csak a gyöngyház bevonat maga négyféle kagyló izzadmányából készült! Sikerült eljutnom baj nélkül velük a tengertől idáig, hogy teljesítsem a királyi család megörökítésének megtisztelő feladatát. Nem

szeretném, ha végül a tudatlanság kudarcba fullasztaná minden eddigi fáradozásomat.

1. LÁNY *odasúgja a másik kettőnek.* Hallottátok? Valami búcsús lehet.

FÉNYKÉPÉSZ *a ládákat vizsgálgatja, készül felnyitni őket, nagy kulcsokat kotorász elő a farzsebéből.* Persze, ha közben szétráncigálták ezeket a kincset érő mechanikákat! *Dohogva nyitja föl a lábas ládát. A lábak fekete lebernyegben folytatódnak, a láda bélése piros bársony. A közel állók hátrahőkölnek, várva, hogy tényleg az ördög pattanjon elő. A fotográfus kiveszi, le-
rázza a nagy, sűrű fekete vásznat, majd kiemeli a csillogó fémlábakat is. Felállítja őket, rácsavarja a csavaroktól, kapcsolóktól borzas fekete dobozát, majd az egészet leteríti a kendővel. Az emberek dermedten nézik, mit művel.*

1. LEGÉNY. Miféle masina lesz ebből? *Suttognak.*

2. LEGÉNY. Egy szavát sem értettem.

1. LÁNY. Figyeljete csak!

3. LÁNY. A szemünk láttán fölépít itt egy sátánkölket.

2. LÁNY. Igaza volt nénémnek. Ez valóságos istenkísértés. Megyek is innét. *Az 1. Legénynek mondja kényeskedve.*

1. LEGÉNY *átfogja a vállát.* Ne menj sehova! Nem hallottad, hogy a királyi családot fogják evvel megörökíteni?

1. LÁNY. Hogyhogy megörökíteni?

1. LEGÉNY. Hát éppen ez az. Majd mindjárt meglátod.

2. LÁNY *borzongva.* Idejön az egész királyi család?

2. LEGÉNY. Anélkül nem megy.

ERZSI. Hallod? Idejön az egész királyi család.

LACI. Na és? Olyan nagy dolog? Én már nemegyszer láttam a királyasszonyt. Az új királlyal még beszélgettem is.

FRÚ. Beszélgettél? Teee?

LACI *rá se hederít*. Én hát! Mért?

FIÚ. Nem is beszélgettél vele. Csak én. Mert mire te odajöttél, ő már benn volt az udvarban, mert nem várt meg téged.

ERZSI *Lacihoz*. És mit beszélgettél vele?

LACI. Mit? Mindenfélét. Hogy van-e felesége, meg hogy nekem van-e. Ilyesmit.

ERZSI. És ő mit mondott? Van neki?

LACI. Hát persze hogy van. A Királyasszony. De buta vagy.

FIÚ *rátámad a bátyjára*. Nem igaz. Akkor még nem volt. És mondtam is neki, hogy nekem sincs. Meg neked sincs. És azt is mondtam, hogy idehívlak mindjárt, várjon meg téged. De nem várt meg. És így sose beszéltél vele. Csak én. *Laci se, Erzsi se figyel rá. Közelebb furakodnak a fényképészhez.*

FÉNYKÉPÉSZ *kinyitja a másik ládát is, a tetejéből egy nagy-méretű, régies fényképet vesz elő. Magyarázni kezdi az embereknek*. Nohát, nézzék csak meg, kérem, ha látni akarnak valamit. Ez itt kérem, az albán császár, az unokahúgával, Alfréd hercegnővel és annak férjével, az angol királlyal. Ezt is én készítettem. A fényképeim ott találhatók valamennyi királyi ház termeiben a híres, régi mesterek képei mellett. Ilyen fényképet készítetek majd az itteni királyi házról is.

1. LÁNY. Ilyet? Az nem fog menni. *A többiekhez beszél sutogva*. Nézd csak, mekkora sörénye van a képen annak a királynak! A mienknek, úgy hírlík, egy szál haja sincs már! Se szakáll! Szakálla még a fiatalnak sincs.

2. LÁNY *suttogva vissza*. És honnan vesznek ennyi gyereket? A mienknek csak három unokája van.

1. LEGÉNY. Nem baj az, majd kétszer pingálja föl mindegyiket a mester. Ezek is olyan egyformák, lehet, ezek is kétszer lettek odafüstve.

FÉNYKÉPÉSZ *meghallja*. Festve? Odafestvee? Itt kérem semmi sincs festve. Itt minden úgy van, ahogy azt a gép levette, a valóságnak megfelelően. Mert itt, kérem, mindent ez a gép csinál. Én semmit hozzá nem teszek, se el nem veszek!

3. LÁNY *bátortalanul*. Ez a gép tud festeni?

FÉNYKÉPÉSZ *főlényesen nevet*. Festeni? Annál sokkal többet tud. Le tudja venni bárkinek az arcképét, élethűbben, mint bármelyik piktör!

2. LÁNY. És most az egész királyi családnak leveszi majd?

FÉNYKÉPÉSZ *büszkén*. Le bizony! Azért hozattak ide engem.

1. LÁNY. Édes Jézusom! Még azoknak a szegény, ártatlan kis csöppségeknek is?

2. LÁNY *suttog*. Mondtam ugye, hogy a sátán maga!

2. LEGÉNY. Mért tűri ezt az öreg király? Én bizony nem tűrném!

2. LÁNY. Biztos ezt is az a jöttment találta ki.

1. LEGÉNY. És hogy csinálja?

FÉNYKÉPÉSZ. Ó, igen egyszerűen. Le kell csak ide ülni eléje, akkor aztán én, kérem szépen, bebújok a fekete kendő alá, beállítom jó élesre...

2. LÁNY *felsikít*. Élesre! Hogy nem szégyelli még elmondani is!

1. LEGÉNY. Elhallgassatok már! Más fifika van itt... *halkan* Ki volna bolond megnyúztatni magát drága pénzen?

FÉNYKÉPÉSZ *nevet, közben az állvány körül motoszkál*. Megnyúztatni! Milyen gondolatokra visz a tudatlanság! Szóval, kérem, bebújok, ugyebár, a fekete kendő alá, élesre állítom a gépet, úgy hogy a rubrika befogadja az összes leképezendő személyt. Aztán csak transzponálok, s alig fél óra alatt leveszi a gép a hiteles és élethű képet. Fél óra alatt! Ennyit kell itt,

kérem, mozdulatlanul ülni, majd egy kis komikáliai munka, s kész az igazi, a megszólalásig hasonlatos kép. Nem ahogy a piktorok csinálják, hogy hetekig, sőt hónapokig festenek egyetlen arcképet, aztán, vagy sikerül, vagy nem, vagy hasonló, vagy nem! Ez az apparát annyi személyről csinál egyszerre portrét, kérem, ahányan csak beférnek ezen a nyíláson, ahogy mondják, kérem, a rubrikába. S mind olyan lesz rajta mégis, szakasztott, mint a valóságos életben. Hehe! Ez ám a művészet! *Alábújik a fekete vászonnak, lehajol, fölemelkedik, kidugja a karját, csavarokat keres a földön, szerel. Ijesztő formákat ölt rajta a fekete kendő.*

3. LÁNY. Ó, miket beszél ez az ember!

2. LÁNY. Nem is ember ez, hajaj! *Fölsikolt, ahogy a fekete vászon megemelkedik a Fényképészen.*

1. LÁNY. Ki ne mondd, mert mindannyian itt veszünk!

2. LEGÉNY. Egy szó nem sok, annyit sem értek az egész okoskodásból. Bebújik a kendő alá, és egy fél óra múlva kész a kép?

1. LEGÉNY. Nem olyan nagy dolog. Egy kis ravaszság az egész. Valami gyors piktor lehet, és csak csinálja ezt a nagy hókuszpókuszt.

1. LÁNY. Jaj, nézzétek! Megint! Kidugott valami fényeset! Olyan volt, mint egy acélkard. Ó, én ezt nem nézem tovább. *Elindul.*

1. LEGÉNY. Nem lesz itt semmi baj!

2. LÁNY. Biztos az új király találta ki ezt is. Nemhiába mondják, rosszféle ember. Ha ember egyáltalán. Romlásba dönt minket, aztán eltűnik úgy, ahogy jött. Nem látja többé senki, ahogy azelőtt se láttuk soha.

1. LEGÉNY. Mért lenne rosszféle?

2. LÁNY. Hát aki az erdőben a fákat vizitálja, az nem lehet jóféle!

2. LEGÉNY. Mit csinál?

2. LÁNY. A fákat vizitálja. Látták többen is, fáról fára jár! Mint aki odút keres! És főleg az útelágazásokban! *Suttog, mintha már az is bűn volna, hogy ilyesmit kimond.*

2. LEGÉNY. Odút?

2. LÁNY. Bizony, odút!

1. LEGÉNY. Ugyan már. Lehet, hogy csak lépet keres.

1. LÁNY. Egy királyfi!

2. LÁNY. Napokon át az erdőben járkál. Beszél magában! Kiáltozik!

3. LÁNY. Talán nem is épelméjű.

A fényképész tovább matat a kendő alatt. A tornác megélénkül. Két cseléd futkos meg a kövér bábaasszony. Kezükben hol egy ruhadarab, hol egy szőnyeg, egy terítő, egy-egy gyerekholmi. Beborítják tarka szőnyegekkel a fehér székeket, a lépcsőkre állatbőröket terítenek. A királyi unokák is ott csetlenek-botlanak körülöttük, félig öltözötten, tarka trikócskákban, mint a cirkuszi gyerekek. A királyasszony jelenik meg az ajtóban, szintén a készlődés lázában. Kezében valami ruhanemű.

KIRÁLYASSZONY. János!

1. CSELÉD. Parancsára, felség!

KIRÁLYASSZONY. Óh, mi ez a sok ember itt, János? Még a saját udvarunkban sem lehet egypercnnyi nyugalmunk. Zavartassa el őket azonnal. Nem látta a felséges urat?

1. CSELÉD. Melyiket, felség?

KIRÁLYASSZONY *türelmetlenül*. Felséges férjemet, János!

1. CSELÉD. Már hogyan láttam volna, felség!

KIRÁLYASSZONY. Hívja azonnal ide! Mindjárt kezdődik a képzés, ő meg sehol. Át se öltözködött, meg se fésülködött.

1. CSELÉD. Menjek érte az erdőbe, felség?

KIRÁLYASSZONY. Az erdőbe? Nem most mondta, hogy itthon van?

1. CSELÉD. Azt én nem mondtam.

KIRÁLYASSZONY. Ne beszéljen már összevissza. Bolondot csinál belőlem a világ szeme láttára. Hol van az uram?

1. CSELÉD. Honnan tudhatnám? Én csak annyit mondtam, hogy láttam őt, mert láttam is, felség, elindulni ijjal, tarisznyával, nem is olyan régen, felség.

KIRÁLYASSZONY. Ó istenem! Zavarja már el innen ezt a sok bámészkodót! Csak néznek személyemre, mintha állatkertben sétálnának! Olyan lassú maga, János, hogy én beszélhetek, kérhetek, könyöröghetek, minden hiába. Mintha szántszándékkal nevetségessé akarna tenni népem előtt. Nincs elég bajom úgy is? Hát hogy legyen most már ez az arcképezés, ha a felség az erdőben... vadászik? utánakiált, megállítja az 1. Cselédet. Mit mondjak most felséges atyámnak, János?

Az tanácstalanul megáll, visszanéz, majd méltatlankodva, morogva továbbindul. Mire leér a lépcsőn, az emberek már ki is húzódtak az udvarból. János azért mérgesen utánuk kiabál. „Oszoljatok innét! Mi van itt, búcsú?” A kapuig követi őket. Ott nagyot sóhajt, majd visszaindul. A szín megüresedik, az 1. Cseléd megnézi a fekete kendő alatt tovább motoszkáló fényképészt, csóválja a fejét, sietve feljön a lépcsőkhöz, eltűnik a tornácajtóban. A színen csak a fényképész marad, matat, kiemeli-beemeli az alkatrészeket, kattog, kalapál, kibújik, bebújik, a kendőt emelgeti.

4. KÉP

Erdő, fák, szürke-zöld kopárság, nappali fény. A királyfi megy az erdőben. Fáról fára jár, tapogatja a törzseket. Szeszélyes, türelmetlen az útja, hol megnéz két-három egymás melletti fát, hol előreszalad egy-egy messzebb lévőhöz. Csüggeden visszajön, keresi, hol hagyta el az előbb. Mindig az út mentén halad, jobbról balra néz, megáll. Az útelágazás fájánál hosszabban elidőz. A keskeny erdei ösvény épp a kezdőkép rajzának fordítottját adja, világos, hogy rossz helyen jár a királyfi. Az egyik fa mögül farkas emelkedik föl. Már majdnem belemar a királyfi vállába, amikor az észreveszi, elkapja a fölágaskodó állat karját, kicsavarja, és a földön elterülő torkának szegezi a törét.

FARKAS. Ne ölj meg, királyfi! Még hasznomat veszed. Ha nem bántasz, én se bántalak többé!

2. KIRÁLYFI. Jó! De eredj isten hírével! Nehogy még egyszer rád találjak, mert akkor véged van.

FARKAS. Elkísérhetnélek, királyfi? Meglátod, szükséged lesz rám!

2. KIRÁLYFI már a következő fákat nézi, vállat von. Hát gyere, ha akarsz.

Együtt mennek tovább, fától fáig. A farkas mindig leül a királyfi háta mögött, ásít, a szája szélét nyalja, de nem bántja többet. Egy idő múltán az egyik fa mögül tigris emelkedik föl. Csaknem ráveti magát a királyfira, amikor az észreveszi, félreugrik, s egy

fa mögül ráfogja az íját a tigrisre. A farkas most is a királyfi mögött lapul, szemlátomást fél a tigristől, lesi, merre menekülhetne.

TIGRIS. Ne ölj meg, királyfi, még hasznomat veszed. Ha nem bántasz, én se bántalak többé!

2. KIRÁLYFI *még mindig ráfogja az íját.* Jó! Eridj, isten hírével. Nehogy még egyszer rád találjak, mert akkor véged van!

TIGRIS. Elkísérhetnélek, királyfi? Még szükséged lesz rám!

2. KIRÁLYFI *indul, már a következő fákat nézegeti, vállat von.* Gyere, ha akarsz!

Járnak fáról fára. Most már mindkét állat ott ül a királyfi mögött kétoldalt, egymástól illő távolságban. Ásítognak, nyalogatják a szájukat, vicsorognak egymásra. Egy távolabbi fa mögül oroszlán emelkedik föl. Már-már ráveti magát a királyfira, amikor annak sikerül beugrania egy fa mögé. A két másik állat is bújjik ijedten. A királyfi ráfogja az oroszlánra az íját. A farkas és a tigris ekkor fenyegetően morogni kezd, közelednek az oroszlánhoz.

OROSZLÁN. Ne ölj meg, királyfi! Még hasznomat veszed!

2. KIRÁLYFI. No, jó. Menj isten hírével, de nehogy még egyszer rád találjak, mert akkor véged van!

OROSZLÁN. Veled mehetnék, királyfi?

2. KIRÁLYFI *leereszti az íját, a következő fához indul, legyint.* Gyere, ha akarsz. Sok hasznom belőled se lesz!

A három állat fától fáig kíséri a királyfit, ücsörögnek mögötte, ásítognak, acsarkodnak egymásra, főként a két előbb érkezett az oroszlánra. Besötétedik.

2. KIRÁLYFI. Este van.

FARKAS *hangosan a többiek felé, mint egy előénekes.* Bizony, este van.

TIGRIS. Este van, bizony.

OROSZLÁN. Este, bizony, este.

2. KIRÁLYFI. Tüzet kellene gyújtani.

FARKAS *gondterhelten.* Tüzet kéne gyújtani, bizony. *Úl továbbra is.*

TIGRIS. Bizony, tüzet kéne gyújtani.

OROSZLÁN *morog.* Kéne, bizony, kéne.

2. KIRÁLYFI. Elhallgassatok már! *Maga lát hozzá gallyat szedni, tüzet gyújtani. Majd leül a tűz mellé. Szalonnát, kenyeret vesz elő a tarisznyájából, nyársat farag, szalonnát süt. A három állat a száját nyaldosva szimatol.*

FARKAS. Szalonnát sütünk.

TIGRIS. Szalonnát bizony.

OROSZLÁN. Sütünk, sütünk.

2. KIRÁLYFI. Jó szaga van, éhenkórászok?

Az állatok szégyenkezve hümmögnek, a szemüket nem veszik le a sístergő nyársról... A királyfi szórakozottan vet nekik egy-egy falatot. Hallgat, gondolkodik.

VÉNASSZONY *a fölöttük lévő fa elágazásában kuporog, már régóta figyeli őket, de csak most ad jelt magáról.* Juj, de fázom!

2. KIRÁLYFI *fölnéz a fára, összerázkódik a csúf öregasszony láttán, akinek a lába csaknem az ő fejét éri. Az állatok földhöz lapulnak, morognak. Hát ha fázol, gyere le! Itt a tűz, melegedj!*

VÉNASSZONY. Lemennék én, de félek az állataidtól! *A három*

állat felpúpozott háttal viczorog a vénasszonyra. A királyfi rájuk néz, elneveti magát.

2. KIRÁLYFI. Ezekről? Ne félj semmit! Nem olyan hősök, mint mutatják! Tőlük ugyan bátran lejöhetsz. *Az állatok hangosan felmorognak.*

VÉNASSZONY *vacogóan, siránkozva.* Juj, de fádom!

2. KIRÁLYFI. Ha nem jössz le, fagyj meg odafönt!

VÉNASSZONY. Lejönnék én, de nem merek. Széttépnek az állataid!

2. KIRÁLYFI *nevetve rájuk mordul.* Elhallgassatok! Húzódjatok hátrébb! Ne félj semmit tőlük, szót fogadnak nekem!

VÉNASSZONY *sírva kérleli.* Kötözzed meg őket!

2. KIRÁLYFI *unja már a huzavonát.* Hogy kötözzem meg?

VÉNASSZONY. Kötözzed meg őket!

2. KIRÁLYFI. Ej, te gyáva banya! Nincsen kötelem, nem vagyok én sintér!

VÉNASSZONY. Kötözd meg bármivel!

2. KIRÁLYFI *türelmét veszt.* Bármivel! Ha félsz, maradj, ahol vagy!

VÉNASSZONY *a lábával a királyfi haját borzolja, az ingerülten kapja el a fejét az idétlen bizalmaskodás elől.* Itt ez a három hajszál! Dobd rájuk legalább! Ettől talán megszelídülnek egy kicsit! Mézesmázosan beszél, nyújtja lefelé a hajszálakat. A királyfi dühösen igazgatja a fején a koronát.

2. KIRÁLYFI *felnyúl a hajakért.* Add ide! De aztán csönd legyen! Rá akarja dobni a három hajszálat az állatokra, azok vinyogva hátrálnak, púpozzák ijedtükben a hátukat. A királyfi dühösen követi őket. Elég legyen! Mit okoskodtok! Ide gyertek! Leülni!

Az állatok vonakodva sompolyognak vissza. A királyfi rájuk dobja a hajakat. Összehúzódkodnak, mint akit villanyütés ért. Kékes fény fordul rájuk, mozdulatlaná válnak. A királyfi mindezt nem veszi észre, eltereli figyelmét a fáról visongva lekúszó vénasszony. Visszaül a tűz mellé, felveszi a nyársat. Most már jól van? Nem félsz?

VÉNASSZONY *fölnyerít*. Már nem! A királyfi mellé telepszik. Leoldja az övét, ráfúj, az, mint egy kígyó, bottá változik. A ruhája melléből varangyos békát húz elő, nyársra tűzi, beletartja a tűzbe a királyfi szalonnája mellé. Dudorászni kezd.

lalala lalala

lalala lalala

la lala lalala

la lala lala!

2. KIRÁLYFI. De jó kedved van!

VÉNASSZONY *nem válaszol. Halkan szöveggel kezdi dúdolni a nótáját.*

Én sütök békát,
te sütöl szalonnát,
én eszem szalonnát,
te eszel békát.

2. KIRÁLYFI. Kölcsönadhatnál nekem is a jókedvedből. Hogy van a nótád? Taníts meg rá!

VÉNASSZONY. Ó, azt nem énekelheti akárki!

2. KIRÁLYFI. Nem vagyok én akárki! Titata tita, titata-tatata, titata tatata, titata tata. Na így valahogy?

VÉNASSZONY *nevet*. De így ám! Valahogy így! De ezt nem énekelheti el mindenki magáról! Úgy ahogy én! Ezt csak én énekelhetem! Majd megtanulod! *Gúnyosan nyerít, ismét elénekli, most már csaknem teljesen érthetően, a dalt.*

Én sütök békát,
te sütöl szalonnát,
én eszem szalonnát,
te eszel békát!

*Folyamatosan énekel, egyre kivehetőbben, egyre hangosabban.
Először a királyfi is vele énekel, de aztán felfigyel a szövegre,
elhallgat, szemügre veszi az éneklő banyát.*

Én sütök békát,
te sütöl szalonnát,
én eszem szalonnát,
te eszel békát!

Nevet, egyre szemtelenebbül a királyfihoz hajolva, bizalmaskodva.

2. KIRÁLYFI. Miket énekelsz?

VÉNASSZONY. Mi az? Mégsem tetszik a nótám? Röhög.

2. KIRÁLYFI. Tetszik, tetszik, de azért jobb lesz, ha elhallgat!

VÉNASSZONY *a felé forduló királyfi képébe vágja a békát.*
Elhiszem, hogy nem tetszik, úrficska! De ha egyszer ez a nótám! Nekem se tetszene, ha te fújnád! De én fújom! Igazam van? Miii?

2. KIRÁLYFI *fölugrik, az arcát törölgeti, a nyárssal fenyegeti a vénasszonyt.* A tűzbe vetlek, vén szipirtyó! Mit képzelsz magadról? Elhallgass, mert széttépnek az állataim!

VÉNASSZONY *guggoltában hátraugrik, vonyít, röhög, mint a kardot forgatja maga előtt a varangyos békát.* Széttépnek? Azt mondtad? Hát előbb tép szét téged ez az aszott varangy, mint engem a te híres állataid! Hehe!

2. KIRÁLYFI. Elhallgass, mert végzek veled!

VÉNASSZONY. Végzek veled? Meglátjuk, hogy ki végez itt kivel!

2. KIRÁLYFI *ingerülten lép a banya felé.* Elég! A farkasok nem sírnak...

A banya előugrik, még kétszer arcba vágja a békával, a királyfi megtántorodik. Az egyik fához esik, épp a kővé változott állatok mellé. Maga is kővé változik, hideg kék fény fordul rá. A tűz pirosoltja kiálszik. Csak a három állat, a királyfi és a boszorkány világítanak egyforma kék-zöld fénnel. Emezek egy helyben, mint a foszforeszkáló kövek, amaz pedig cikcakkban szökdelve, néha egész magasan a levegőben, gonosz, vad nyertéssel távolodva.

A szín elsötétül.

VÉGE AZ ELSŐ RÉSZNEK.

MÁSODIK RÉSZ

ELŐJÁTÉK

Az első rész előjátékának színhelye. Az 1. Királyfi a jobb háttérből érkezik. Megszólalásig hasonlít a 2. Királyfira, csak mi tudjuk, hogy nem az. Lassan, elgondolkodva jön, az útágazásnál megáll, körülnéz. Megnézeget néhány fát, majd kiválaszt egyet, tapogatja az ágakat, mint az első részben a 2. Királyfi tette. Megtalálja, amit keres, a fába csaknem teljesen belenőtt bicskák nyelét. Sok feszegetés árán sikerül kirántania a pengét. Hátrahőköl: a fa törzséből eleven piros vér folyik alá. Folyik, csaknem elönti a királyfi lábát. Riadtan nézi a vörös patakot. Lehajtja a fejét. A bicskát megtörli egy fehér kendőbe, bekattintja, zsebre teszi. Elindul jobbra, azon az utacskán, amin annak idején a bátyja is elindult.

1. KÉP

Az első részben megismert királyi udvar. Ahol az első jelenetben a testvére ült, ott ül most az 1. Királyfi is, ugyanúgy a kavicsot hajigálja. A Fiú jön, elgondolkodva, a fal másik oldaláról. Lemegy a fal elé képzelt vízpartra. Megáll a közönséggel szemben, zsebre dugott kézzel, mint a folyót bámuló gyerekek. Néhány követ vesz fel, bedobálja a nézőközönség közé: kacszázik velük. Aztán fölegyenesedik. Jó ideig áll, figyel. Meghallja a kavicsok egyenletes kopogását. Odafordul, és meglátja a királyfit. Az még

nem vette észre őt, lehajtott fejjel ül. A Fiú nézi a királyfit, és nem hisz a szemének. Aztán nekiiramodik, fut kifelé, amerről jött. De alig tűnik el a szín jobb oldalán, ismét előbukkan, fut vissza. Ahogy közelebb ér, mind lassabban, mind bátortalanabban jön. A királyfitől néhány méterre megáll. Áll, vár, nem meri megszólítani. A királyfi egyre dobál, nem néz rá. A gyerek sokáig várakozik. Topog, krákog. A királyfi végre észreveszi. A fiú elszégyelli magát, el akar sompolyogni, de a királyfi odadob neki egy kavicsot. A fiú elkapja, fölpördíti a levegőbe, aztán lehulltában belerúg, belepöccinti a vízbe.

1. KIRÁLYFI. Nem rossz!

FIÚ. Tudok én különbeket is. Olyanokat tudok, hogy mindenki csak néz.

1. KIRÁLYFI. Aha.

FIÚ. A labdához, ilyesmihez senki sem ért nálam jobban. Még a Laci sem.

1. KIRÁLYFI. Ki az a Laci?

FIÚ. A bátyám. De hisz tudja a király úr. Akit nem várt meg a király úr.

1. KIRÁLYFI. Hogyan?

FIÚ. Hát a Laci, tetszik tudni. Ő rázta meg az ördögládák lábát azon a napon, amikor eltűnt.

1. KIRÁLYFI. Miről beszélsz?

FIÚ. Hát amikor eltűnt.

1. KIRÁLYFI. Mi tűnt el?

FIÚ. Maga.

1. KIRÁLYFI. Én? Honnan tűntem én el?

FIÚ. Innen, mitőlünk.

1. KIRÁLYFI *zavartan hallgatja*. Hogy tűntem volna el, amikor itt vagyok?

FIÚ. Nem most, még régen.

1. KIRÁLYFI. Beszélsz bolondokat.

FIÚ. De hisz ezt mindenki tudja.

1. KIRÁLYFI. Hogy tűnhettem volna el, amikor még nem is jártam erre.

FIÚ *megpróbálja tréfára venni a dolgot*. Nem hát. Hiszen tudja maga is. Csak aztán egy szép napon eltűnt.

1. KIRÁLYFI. Eltűntem?

FIÚ. Talán nem? Hisz a hírére se hallottuk azóta. Nem látta erre senki, mióta elvitte az ördög, akivel cimbo... *elhallgat, de aztán újra kezd, nagyobb lendülettel*. Ki is kövezték a várból azt az... azt, aki eltűntette magát. Összetörték a szép nagy ládát meg a fényes ördögépítményeket is, amivel le akarta fös-teni magukat. Vagy mit. Magát túl hamar eltűntette, így aztán rájöttek a szándékára, meg hogy kicsoda is tulajdonképpen.

1. KIRÁLYFI. És kicsoda volt?

FIÚ. Ó, hát... tudja azt a király úr nagyon jól, hisz nála szolgált... Mikor jött vissza?

1. KIRÁLYFI *gyanakodva nézegeti a fiút*. Hm.

FIÚ *érzi, hogy nem hisz neki, méltatlankodva támad*. Azt is beszélték, hogy a király úr annak az embere, már az is küldte ide mihozzánk. Annak kutatta egyre a fákat, annak keresett odvat. Vagy kincset. Az elátkozott kincset kereste az erdőben. És amikor aztán eljött ide, magát végleg elvitte, hogy szolgáljon neki, és megparancsolta, hogy vigye őt a várba, és el akarta vinni az egész királyi családot is. Csak még idejében rájöttek, hogy miben sántikál, s így elkergették. Csak magát vitte el egyedül.

Elhallgat. Megijed, hogy megbántotta a királyfit. Az elképedve hallgat. Hízelegni kezd neki a fiú.

Így mondták, de én nem hittem el, mert én jól tudom, hogy a király úr nem olyan, nem is hívta ide az ördögöt, az legfeljebb véletlenül vitte el magát, mert nem tudott a király úr semmit se csinálni már ellene.

1. KIRÁLYFI. Miket hordasz össze, te gyerek? Miféle sátán vitt volna el engem? Milyen királyi családról beszélsz?

FIÚ. Hát a mienkről. A mi királyunkról, a királyasszonyról, a gyerekekről.

1. LÁNY *az udvarból jön, vödör a kezében, mögötte pár lépéssel a második lány halad. Kosárban ruhát hoz. A vízhez tartanak. Ahogy az első a beszélgetés zajára odafordul, meglátja a királyfit, elejti a vödört, keresztet hány magára, nagyot sikolt. Úristen! Irgalmas Jézusom!*

2. LÁNY. Mi bajod már megint?

1. LÁNY *visszahátrál a másodikhoz, húzza a karjánál fogva előre, izgatottan mutogat a királyfi felé. Odanézz! Hallod? Gyere már!! Ott ül! Nézd! Ott!*

2. LÁNY *szabadulni akar a rángatástól. Megbolondultál? Mit csinálsz? Ki ül ott? Hol? Eressz már! Meglátja ő is a királyfit, fölsikolt, fut vissza az udvarba, kiabál, szalad ide-oda. Jesszusom, visszajött! Eljött! Jaj nekünk! Megint eljött! Megjött! Megjött a király úr! Megjött a fiatal király! A tornác és az udvar megtelik szolgál- és parasztnéppel. Halk morgás, felerősödő lármá csap ki az udvarból.*

1. KIRÁLYFI. És én mit akartam a ti királyi családotoktól?

FIÚ. Hogyan? *Nem figyel oda, ijedten fordul a hangzavar irányába. Hát semmit. Nem hittem én... amikor azt beszéltek, hogy a király úr tényleg... elhallgat, fülel ... a sátán kezére akarta adni ... a feleségét ... és az öreg királyt ...*

1. KIRÁLYFI. Kinek a feleségét?

FIÚ. Hogyhogy kiét?

1. KIRÁLYFI. Valakinek a feleségéről beszéltél.

FIÚ. Feleségéről?

1. KIRÁLYFI. Most mondtad, hogy a feleségét, meg a

FIÚ. Meg az öreg királyt. Mert azt mondták, hogy azt akarta... *hátranéz az udvar felé, visszafordul, súgva*, de én nem hittem el. Én jobban ismerem...

1. KIRÁLYFI. Egy szót sem értek az egészből. Az öreg király feleségét, a gyerekeit a sátán kezére akarta... Összevissza beszélsz.

FIÚ. Nem az öreg király. Maga. Azt mondták, hogy maga akarta.

1. KIRÁLYFI. Én? Mi ez a lárma?

FIÚ. *zavarodottan*. Nem tudom.

1. KIRÁLYFI *tűnődik*. Te gyerek! Hogy is hívják a királyotokat?

FIÚ. A mi... Ja, az öreg királyt? Harmadik Novéniusznak.

1. KIRÁLYFI. És a feleségét?

FIÚ. Ó, annak már rég nincs felesége. Hisz tudja. Csak egy királyasszony van. *Hogy a királyfi kérdően nézi, hozzáfűzi*: Zsófia.

1. KIRÁLYFI. Zsófia?

FIÚ. A maga felesége, Zsófia... *Csodálkozva figyel a királyfi kérdéseit*.

1. KIRÁLYFI *föl akar ugrani*. Az én feleségem? Nem vagy te ép eszednél? Az én feleségem?

FIÚ *ijedten hallgat, nézi a királyfit. Az udvar felől közeledik a zaj. Forgatja a fejét abba az irányba, látszik, nem tudja, mit csináljon, maradjon-e, menjen-e*.

Erre jönnek. Parasztok, halászok, udvari szolgák csapata tűnik fel a falnál. Élükön az 1. Cseléd és a két lány.

1. CSELÉD. Ugyan már, miket beszéltek. *Rángatja a karját a ráakaszkodó, egyszerre beszélő lányokéból.*

2. LÁNY. De János bátyám, higgye el. Ő az. Csak ismerem. A fiatal király az...

1. LÁNY. Megjött! Láttam. Ugyanott ül, mint mikor először...

1. CSELÉD. Épp az, hogy már meg sem ismeritek. Mert ha megismernétek, nem csinálnátok ekkora kavarodást minden csavargóért. Még szerencse, hogy a királyasszony nem hallotta meg az ostoba fecsegéseket. Lett volna lelketek felsebezni a fájdalom törte keblét. Na, merre van a ti királyotok?

2. LÁNY. Ott ült még az előbb. *Elbizonytalanodik, előbbre lép, felkiált, hátraugrik.* Ott van ni! Mondtam én, hogy ő az. Nézzék meg a saját szemükkel, ha nekem nem hisznek! *Az 1. Cseléd és a tömeg előrenyomul.*

1. CSELÉD *nem látja még a királyfi arcát, csak azt, hogy a fal tövében kuporog valaki.* Ez a csavargó, aki a... *A Királyfi oda-fordul. János térdre esik. A nép is hátrahőköl, visszahúzódik. Hirtelen nagy csend támad. Van, aki keresztet hány, van, aki menekülésre gondol.*

HANGOK A TÖMEGBŐL. Ő az! A fiatal király! Elvesztünk! Varázslat! Eljött értünk!

1. CSELÉD *felemeli az arcát, kémleli a királyfit, aki értetlenül figyeli a jelenetet.* Felség! Bocsásson meg, hogy nem siettem hamarabb ide, de... Annyi idő után... Ki hitte volna?...

1. KIRÁLYFI *zavart. Feláll. Odalép az 1. Cselédhez, fel akarja segíteni.* Állj föl, jó ember! Nem szoktam én ekkora tisztességhoz.

1. CSELÉD *öregesen föltápáskodik, a térdeit ropogatja.*
Felség!

1. KIRÁLYFI. Hagyjuk ezt! Mondd el, mit kívántok tőlem.

1. CSELÉD *mintha nem is hallotta volna a királyfi szavait,*
megindul az udvar felé. Futok, jelentem asszonyunknak...
A nép utat nyit neki, a királyfi zavartan néz farkasszemet a
bizalmatlan, ellenséges tömeggel. Alighogy eltűnt, tolakszik
vissza az öreg. Átfúrja magát az embereken, akik falként állják
el a királyfi elől az udvarhoz vezető utat. Alázatosan kérem
felségedet, kerüljön beljebb a palotába. Nem méltó a mi kirá-
lyunkhoz, hogy pór nép módján s a pór nép között itt várakoz-
zék a fal tövében.

1. KIRÁLYFI. Nagyon kedvesen invitálsz. Magam sem tu-
dom, mit tegyek. Először járok ezen a vidéken, sosem láttam
ezeket az embereket, s mégis minden szempár valami rám
fonódó történetről hallgat. Mintha rég ismernénk egymást va-
lamennyien. Nem értem, s mégsem tudom nem érteni, hogy mi
történhetett. Azt hittem, még messzi út áll előttem. Váratlan,
hogy hirtelen célba kell érnem. Célba érkeztem.

1. CSELÉD. Hát nem hazaindult felséged? Nem hozzánk igye-
kezett? *szemrehányóan* Királyasszonyunkat két éve epeszi fel-
séged után a sóvárgás, szívéen nem szárad fel a könny! S a
királyi gyermekek! Jócskán megnövekedtek az idő alatt, míg...
Némelyikkel már alig bírunk! Endre királyfi...

1. KIRÁLYFI *felkiált.* Endre!

1. CSELÉD. Úgy-úgy. A kis Endre, a kis királyfi... Csakhogy
őrá gondolt a felség...

1. KIRÁLYFI *elfordul.* Gondoltam?

3. LEGÉNY. Még szép, hogy gondolt!

1. CSELÉD *odahajol a királyfihoz.* Talán hírért vette a király úr

a sokféle mendemondának, amit a nép összebeszélt? S megtálta ezért híveit is?

1. KIRÁLYFI *maga elé*. Nem, nem... Nem tudom... Úgy hiszem, jó helyen járok itt... Épp ezt a helyet kerestem mostanáig...

1. CSELÉD. Csak nem két éve bolyong szüntelen?

1. KIRÁLYFI. Bolyongok bizony régebb óta is. De ide – bár, ki tudja – úgy hiszem, csak néhány hete indultam el.

1. LEGÉNY *hátra*. De zavarosan beszél.

2. LÁNY. Mégis valami varázslat ez.

2. LEGÉNY. A hosszú távollét alatt valami... *A kezével mutatja, hogy valami nem stimmel a királyfi fejében.*

ÖREGASSZONY *hangosan, fenyegetően*. Nem bottal ver az isten!

1. CSELÉD. Induljunk, hát, felség! *A nép felé int a fejével. Belekarol a királyfiba, vonná maga után. Fennhangon, hogy mindenki tudja mihez tartani magát.* Nagy nap ez a mai.

1. KIRÁLYFI. Induljunk? Hogy hívnak téged, jóember?

1. CSELÉD *megáll, elereszti a királyfi karját*. Hát már a nevemet is elfeledte?

1. KIRÁLYFI. Elfeledtem? Ahhoz tudnom kellett volna valaha.

Az óvatlan mondatra a tömeg fölmorajlik.

1. CSELÉD *ismét térdre esik*. Uram! Én csak egy régi bútordarab vagyok a királyi család szolgálatában. De hányszor kísértem erdei útjaira felségedet, hányszor bolyongtam – mint legutoljára is – felséged után a sűrű, sötét rengeteget a királyasszony üzenetével napokig? S már a nevemet is elfeledte?

1. KIRÁLYFI *fölemeli*. Dehogyis, dehogy! Csak kiment a fejemből az imént. Hogy is hívnak, na, várj csak... hogyan... is hívhatnak... mindjárt... eszembe jön... Nem te vagy a... a... János?

1. CSELÉD *csaknem kezét csókol örömeiben a királyfinak*. Dehogynem! Hisz éppen én vagyok. Tudtam én! *Porolja a térdét, az emberek felé, büszkén*. Tudtam én, hogy az én uram minden baja között is megemlékezik rólam... akármilyen messze ragadja is a gonosz... a gonosz sora. *Ismét karon fogja a királyfit, kiveszi kezéből az íjat, a tarisznyát*. De menjünk hát! Két esztendő óta vár türelmetlenül erre a pillanatra a mi boldogtalan asszonyunk.

1. KIRÁLYFI *ismét megtorpan*. Nem, nem. Várj csak, János. Ne siessünk annyira. Ez nem is olyan egyszerű dolog. Mondd, szegény öcsém hogy tűnt el innen?

1. CSELÉD *rosszallóan*. Kiről beszél, felség? *Húzná be az udvarba, el a kíváncsi szemek elől*.

1. KIRÁLYFI. Öcsémről, a ti királyotokról!

1. CSELÉD *megbotránkozva*. A mi királyunk a felség apósa, nem pedig öccse. Tisztességben megöszült férfiú, aki nem tűnt el, hála a Mindenhatónak, hogy idejében figyelmeztetett... Mikor felséged... Nagyon megviselték őt az eltelt évek, hónapok óta ágyban fekvő beteg. De tán az örömhír, hogy letelt a varázslat, s hogy végre megjött a fiatalúr, ismét csatasorba állítja őt is.

1. KIRÁLYFI *halkan*. Értsd meg, jóember: én nem jöttem meg, és el se tűntem innét. Nem az vagyok, akinek hisztek.

A morgás fölerősödik.

1. CSELÉD. Egy szót se erről, uram. Ami volt, elmúlt. Ha ismét közöttünk lehet, nyilván megvezekelt már a vétkei... nyilván az Úr véghetetlen kegyelmessége... *Lehalkítja a hangját.* Még csak az hiányzik, hogy meghallják a szavait. Föllázkodtak a fo-to-gróf *nyomatékkal* miatt. Menjünk! *Hangosan.* Vigyük a jó hírt, mielőbb!

1. KIRÁLYFI. Hová menjünk?

2. LEGÉNY. Mondom, hogy meggárgyult! Nem lehet büntetlen...

3. LEGÉNY. Ha az öreg király egészséges volna, úgy rúgná ki, hogy...

2. LÁNY. Itt szabódik a fal töviben, ahelyett hogy rohanna viszontláttni rég látott családját.

ÖREGASSZONY. Rossz a lelkiismerete! Ki tudja, mit hoz ránk megint?

1. LÁNY. Ó, a királyok mások ám, mint a közönséges ember!

1. CSELÉD. Jöjjön, felség! Menjünk a palotába! A királyasszony s gyermekei várják!

1. KIRÁLYFI. De értsd meg, nekem nincs feleségem, gyermekeim sincsenek. Azért jöttem...

TÖMEG. Hallottátok! Megtagadta a családját! Ebből még most is az ördög beszél! Ki kellene kövezni őt is!

1. CSELÉD. Elhallgassatok! Mit értetek ti ehhez? Mit ácsorogtok itt, menjetek a dolgotokra! Mire a nap lemegy, úgyis megtudjátok, amit meg kell majd tudnotok! Nem való most jelen lenni itt, hisz az államügyekhez egy kukkot sem értetek. Ebből csak félreértések születnek!

Az emberek morogva engedelmeskednek. Csoportokba verődve, meg-megállva távolodnak. Beszédjük zaja még sokáig kíséri az előtérben lejátszódó eseményeket. Uram, felséged sok mindent

megélhetett, s a sátán talán még emlékezőtehetségétől is megfosztotta, úgy küldte vissza az élet sűrűjébe... De...

1. KIRÁLYFI. Ostobaságokat beszélsz! Ne ingerelj! Sátán vagy nem sátán, arra felelj végre, mi lett Endrével, az öcsémmel? Hol halt meg? Ki temette el? Hol a sírja? Mit tettetek vele? Róla beszélj, ne rólam! A királyotok volt. A sorsát tudnom kell! Felelj!

1. CSELÉD *megszeppen az erélyes hangtól.* Kérdései rejtélyesek, uram. De talán jobb volna nem is törődni most velük. Ha majd az út fáradalmait kipihente, mindent megért, és eszébe jut mindaz, amit a sátán kertjében eltöltött napok kigyomláltak a fejéből. Jöjjön, menjünk felséges asszonyomhoz!

1. KIRÁLYFI. Nem megyek! Nem akarom feltépni a sebét. Menj, és mondd meg neki üzenetemet: Nem az vagyok, akire vár. Annak mása csak. — Ha az öcsém igazán szerette, ő mindent megért majd, és megmagyaráz. Ha nem, távoznom kell, magam keresni tovább az utat. Eredj! Tedd, amit megparancsoltam!

1. CSELÉD *bizonytalanul, de elindul.* Felség... nem kéne mégis...

1. KIRÁLYFI. Tedd, amit parancsoltam!

Az 1. Cseléd a lépcső felé indul. A tornác ajtaján három kisgyerek szalad ki. A távolabb álldogáló királyfit kíváncsian fűrkészik tekintetükkel. A két kislány kézen fogva közelebb merészkedik, a fiú leül a lépcső legfelső fokára, féloldalt, csak néha-néha vet egy pillantást a királyfira.

1. KIRÁLYFI meglátja a kisleányt, felkiált. Endre! Közelebb jön, a kisleányok örömmel állnak elő, megsimogatja a fejüket, s föltérdel a lépcsőre. Endre! Mi történt veled? Gyermekkorunkból jössz elő!

A gyerek dacosan, szégyenlősen elfordul tőle. De azért szemmel tartja. Mikor a királyfi magához ölelné, kicsúszik a kezéből.

ENDRE. Hol voltál mostanáig?

1. KIRÁLYFI hátrahőköl, zavartan. Hát hol lettem volna?

ENDRE. Elvitt az ördög.

1. KIRÁLYFI fölegyenesedik, káromkodásszerűen. Elvitt a fene!

ENDRE. Elvitt! Tudom! Hallottam! Mondták! *A kis királylányok szepegeve állnak a lépcső alján, háttal a közönségnek.*

1. KIRÁLYFI. Buták voltak, ha mondták.

ENDRE. Márton nem buta. Jobban lovagol nálam is.

A tornácajtóban feltűnik a királyasszony. Megtorpan, fölsikolt, s a királyfi nyakába veti magát.

KIRÁLYASSZONY. Uram! Édes uram! Felséges uram! *A királyfi megkísérli lefejtetni magáról az asszony ráfonódó karját, de aztán megsajnálja, s megsimogatja a vállán rázkódó, zokogó fejet.*

A szín elsötétül.

2. KÉP

A szín ugyanaz. A hátsó tornác alján, a lépcső mellett ül a földön a királyfi. Hátát a falnak támasztva, behunyt szemmel napozik. A királyasszony kijön az ajtón, csendes léptekkel megy a lépcsőig, a férfit figyeli. Apró jelzésekkel szeretné felhívni magára a királyfi figyelmét. Lejön a lépcsőn, s megáll előtte. A királyfi nem néz föl, de érzi, hogy elfogták előle a napot, odébb hajtja a fejét. A királyasszony is odébb áll. A királyfi ismét odébb húzza a fejét. A királyasszony ismét elébe áll. A királyfi kinyitja végre, megdörzsöli naptól hunyorgó szemét.

KIRÁLYASSZONY feltarthatatlanul beszélni kezd, fel-le sétál a királyfi előtt. A várak körül a libalegelőt hat láb mélyen fölszántatom, elboronáltatom. Aztán akkora gödröket ásatok, hogy a legmagasabb fák gyökere is sértetlenül elférjen bennük. A fa gyökerének pontosan akkora a kerülete, mint a koronájának, s majdnem olyan mélyen kapaszkodik a földbe, amilyen magasan ágai a levegőbe nyúlnak. Hatalmas gödröket kell ásatni, hogy földlabdával, sértetlen gyökézzel szállíthassuk a fákat ide. Egy-egy gödör elkezdésével egy időben az erdőben is elkezdik majd az emberek a kiválasztott fa kiásását. Nagy platókat ácsoltatok, görgőket szereltetek alájuk, tizenkét pár ló húzza majd az erdőből idáig a legszebb fákat. A gödrök köré állványzat kerül, és csigák segítségével a helyükre emelik a törzseket. Akkor földet kell tömöríteni a tövükre, végül pedig a bőséges öntözés következik. A fák így hamarosan megszokják új helyüket, jóformán észre sem veszik a változást. Hiszen az öreg törzsekből egykettőre sűrű erdő kerül az udvar aljába. S akkor a vadászok elhozzák az erdei állatokat. Nem kell vándorolnod

sokat, nem kell tőlünk soká távol maradnod, mégis naphosszat ott töltheted az idődet, ahol a legszívesebben vagy. Jó lesz?

1. KIRÁLYFI *nézi egy darabig, aztán lehunyja újból a szemét.* Nem tudom.

KIRÁLYASSZONY. Ősszel kezdjük a munkát, ha nem jön korán a fagy, karácsonyra be is fejezzük. S ha nem, tavaszra mindenképp kész lesz. Legalább öt fát hozatok ide. Nem, nem, talán hét-nyolcra is telik a helyből. De körbe, mindenüvé a vár körül ültetettek már most jávor- és jegenyeshágokat. Azok nőnek a leggyorsabban, hamarosan sűrű erdő terebélyesedik majd a vár körül.

1. KIRÁLYFI. Biztos így lesz, sógorasszony.

KIRÁLYASSZONY. Ne mondd nekem, hogy sógorasszony.

1. KIRÁLYFI. Mért ne?

KIRÁLYASSZONY. Az asszonyod vagyok. Azt mondd inkább: feleség. Vagy azt, hogy kedves feleségem. Mert ez itt, ha nem tudnád, a mi várunk, a mi udvarunk.

1. KIRÁLYFI *feláll, hogy elmenjen, de a királyasszony elébe áll, nem engedi.*

KIRÁLYASSZONY. De azért én nem gondolom, hogy nem szeretsz már, s azt sem gondolom, hogy el akarsz hagyni engem. Tudom, sok mindenem keresztül kellett menned, míg hozzánk visszajutottál. S nagyon boldog vagyok, hogy végre itt vagy.

1. KIRÁLYFI. Itt vagyok, sógorasszony. *Türelmetlen.*

KIRÁLYASSZONY *kijavítja.* Kedves feleségem.

1. KIRÁLYFI *mintha nem értené.* Mit óhajt, sógorasszony?

KIRÁLYASSZONY. Nem óhajtok semmit. De nem sógorasszony, hanem feleség.

1. KIRÁLYFI. Igenis sógorasszony, és nem feleség.

KIRÁLYASSZONY. Mondj akármit, megismerlek, te vagy. Ki

más volna még ilyen szemtelen? De felséges apánk előtt, kérlek, mondjad majd azt, hogy feleség. Hogy kedves feleségem.

A gyerekek a kapu mellett kukucskálnak be. A Fiú és Laci, mint az I. felvonásban.

FIÚ. Látod, hogy itt van. Nem szökött meg.

LACI. Megszökött. Csak a királyasszony visszahozatta.

FIÚ. De hát mért szökött volna meg? Ha nem akarna itt lenni, minek jött volna el megint?

LACI. Lehet, hogy megint valamiben sántikál.

A királyfi leült a lépcsőre, várva, hogy véget érjen a beszélgetés. A királyasszony most mellé ül. A királyfi föláll, néhány lépést tesz indulatosan.

1. KIRÁLYFI. Nem mondom. Nem mondok senkinek semmit!

KIRÁLYASSZONY *ő is föláll, zavart, szomorú.* Neem?

1. KIRÁLYFI. Nem.

KIRÁLYASSZONY. Hát mit mondasz? Apám előtt is azt, hogy sógorasszony?

1. KIRÁLYFI. Még azt se.

KIRÁLYASSZONY. Tudod, milyen beteg. Meddig titkoljuk még a visszatértedet? Ez így nem megy tovább!

1. KIRÁLYFI. Nem. Így nem. Értsd meg, hogy én nem tértem vissza.

KIRÁLYASSZONY. De hiszen itt vagy!

1. KIRÁLYFI. Eressz el, és már itt sem vagyok!

KIRÁLYASSZONY. Soha. Többé soha.

1. KIRÁLYFI. Meg kell találjam Endrét. A te Endrédet!

KIRÁLYASSZONY *évődve, meg akarja fogni a karját. Minek? Hisz én már megtaláltam.*

1. KIRÁLYFI *felkapja a fejét. Hol?*

KIRÁLYASSZONY. *Hol? Hol? Át akarná ölelni. Hát itt.*

1. KIRÁLYFI *kiszakítja magát az ölelésből. Eressz el! Elmegyek.*

KIRÁLYASSZONY. *Esküszöm, soha.*

1. KIRÁLYFI. *Mennem kell, amíg nem késő. Hogy visszahozzam Endrét.*

KIRÁLYASSZONY. *Úgy őriztetlek, mint a legféltettebb kincsemet.*

1. KIRÁLYFI. *Hiába. Akkor is elmegyek.*

KIRÁLYASSZONY. *Nem bírnám ki még egyszer nélküled. S a trón is nemsokára...*

1. KIRÁLYFI *megfogja két kézzel az asszony vállát. Épp azért engedj utamra! Meg kell találnom őt!*

KIRÁLYASSZONY. *De hisz már nem kell senkit sem megtalálnod. Nem. Nem. Ne kérlelj. Kibontakozik a férfi parancsoló szorításából. Tudom, hogy előbb-utóbb javamra fordul majd a kedved. Várok. Lesz türelmem. Még így is jobb, mint egészen nélküled.*

1. KIRÁLYFI *határozott, ellentmondást nem tűrő. Engedj vagy engedelmed nélkül indulok.*

KIRÁLYASSZONY. *Ne! Ne! Kérlek! Inkább megyek. Üldögélj csak magadban. Nem akartalak felingerelni. Szomorúan, tétován megy fel a lépcsőn. A királyfi visszaül. Térdére hajtja fejét. Felindult.*

LACI. *Hallottad? Most is a szökésről beszéltek.*

FIÚ. Hallgass! Még észrevesz.

LACI. Na és, ha észrevesz? Hát király az ilyen, akit úgy kell őriztetni, hogy meg ne szökjék? Bezzeg szólnának csak nekem.

A tornác hátsó, középső ajtaján két őr lép ki. Óvatosan haladnak el a magába roskadt királyfi mellett. Végig az udvaron, majd megállnak a kapu két oldalán.

FIÚ. *a karjánál fogva húzza el a bátyját, s elindulnak a falon kívül, el.* Gyere gyorsan! Látod, hogy észrevettek. Meghallották, hogy beszélünk. Fussunk...

LACI. Fenét. Törődnek is azok velünk! A királyt őrzik, hogy megint el ne menjen. Pedig nem volna kár. Egy ilyen...

A szín elsötétül.

3. KÉP

A szín ugyanaz. Este van. Csak a tornác közepén lévő széles ajtónyílás világít, mint egy kandalló. Előtte, a lépcsőn ül a királyfi, farag valamit. A várfal tövéén, ahol az I. felvonásban, üldögélnek a halászok.

2. HALÁSZ. Befoltoztátok már a horgokat?

3. HALÁSZ. Nem látod rajtuk? Egy hete pucéron futkosnak a kölkei, még az utolsó bugyogót is rávarrták arra a nyomorult kötélre.

1. HALÁSZ. Hát, pajtás, nem egészen. Az idén nagy fába

vágtuk a fejszénket. Új ducokat vett az asszony, mert a régire már akármekkora foltot tettünk, akkor is kibújt.

4. HALÁSZ. Eljöttetek?

2. HALÁSZ. Te is?

4. HALÁSZ. Hát csak egy kicsit.

2. HALÁSZ. Hol vettétek?

1. HALÁSZ. Ősz óta alkuszik az asszony az egyik nénjével. Mert az idén igen jó volt a termés följebb a dombvidéken. És elég bőséges is. Hát kérte, nyírjon neki erős kanalat, véssen erős vámot, amennyi kell nekünk.

4. HALÁSZ. Csak úgy, a rokonság kedviért?

1. HALÁSZ. Azt már nem. Ígértem nekik füstölt meg szózott kaviárt, kígyóbőrt, gyöngyöt néhány hordóval őszig. De hát inkább pénzre fáj a foguk, mert arrafelé nincs ára az ilyesminek.

2. HALÁSZ. Nem idevaló lány a feleséged?

1. HALÁSZ. Messziről hoztam, de nem bántam meg.

3. HALÁSZ. Hja, aki sokfele járt!

2. HALÁSZ. Van, akinek szerencséjére válik, van, akinek nem.

Az udvar felé int.

3. HALÁSZ. Azért majd megcsendesül itt is.

4. HALÁSZ *közelebb hajol a többihez, suttogva.* Fenét! Éppúgy járná ez most is az erdőt, mint régen. Ha hagynák!

5. HALÁSZ. *most érkezik, a pusmogókra kiált.* Egy szó se igaz abból! Még ha azt sem tudom, mit beszéltek.

2. HALÁSZ *fölijednek.* Rossz vicceid vannak.

4. HALÁSZ. Jó, hogy jöttél. Majd te tudod, hogy van. Csak legyen, aki meghallgat. *Odébb lép, hogy ő nem.*

5. HALÁSZ. Akkor bizony dugd be az üleped.

4. HALÁSZ. Nem is kérek tőled tanácsot.

5. HALÁSZ. Jobb is. Nehogy megáporodjék odabenn.

4. HALÁSZ. Sok, nem sok, annyi van, mint neked.
2. HALÁSZ. Hagyjátok már, eluntatjátok az embert.

Az udvar megélénkül. A tornácon szolgálók jönnek-mennek. A várfa aljába is mind többen gyűlnek.

1. LEGÉNY. Hát mégis meglesz.

2. LEGÉNY. Mondják.

3. LEGÉNY. Mi más lehetne.

1. LEGÉNY. Sok választásuk nincs, annyi szent.

2. LEGÉNY. Ahogy beszélük.

3. LEGÉNY. Valamelyik éjjel egy szál ingben bolyongott a ten-
gerre vivő úton.

1. LEGÉNY. Én azt hallottam, hogy már három hete nem is lé-
legzik.

1. LÁNY *lányok érkeznek.* Eljöttek?

1. LEGÉNY. Te is?

1. LÁNY. Látod.

2. LÁNY. Azt beszélük, már nem is él.

2. LEGÉNY. Él az, hogyne élne. Egy halott mellett nem lenne
ekkora csönd. Valami csak kihallatszanék.

2. LÁNY. És az a feketeruhás? Az megint mit keres itt?

2. LEGÉNY. Az a doktor.

2. LÁNY. Már előre feketében jár?

1. LÁNY. Látjátok, hogy él. Halott mellé nem hívnak doktort.

2. LÁNY. Hinton hozatták, ki tudja, honnét.

2. LEGÉNY. Azt hiszik, aki messziről jött, máris okosabb, mint
az idevalók. Van, aki itt ostoba, van, aki meg ott. Minek őket
összekeverni.

Hirtelen sírás, jajgatás csap ki a tornácajtón. Gyors árnyékok fogják el a kiszűrődő világosságot. Az emberek betódulnak az udvarba, körülveszik a lépcsőt. A nagy kavarodásban a Királyfi észrevétlen kimegy az őrizetlen maradt kapun.

1. CSELÉD *kilép a tornácra.* Kéretik mindenkinek nyugovóra térni. És tudtára adatik mindenkinek, hogy jó királyunk Harmadik Novénusz... *elcsuklik a hangja, aztán folytatja...* az imént kiszenvedett.

A szín elsötétül.

4. KÉP

A színhely ugyanaz. Az udvar közepén fekete bársonnyal letakart koporsó. Mellette lehajtott fejjel áll őrt a két szolga. A Királyasszony és a Doktor lép ki a tornácra. Mindketten feketében.

KIRÁLYASSZONY *fáradt, megtört.* Hát köszönjük a fáradságát, hogy fenséges apám betegségét és halálát megkönnyíteni igyekezett.

DOKTOR. Nincs mit köszönniük, felséges asszony. Számomra nagyon érdekes és tanulságos volt a királyi felség mellett eltöltött idő.

KIRÁLYASSZONY. Érdekes és tanulságos? Ez a hosszú, gyötrelmes halál? Furcsa emberek maguk.

DOKTOR. Felséges asszonyom, édesapjának nagyon szép halált engedett a teremtő kegyelme.

KIRÁLYASSZONY. Ó, istenem! *Megtörli a szemét.*

DOKTOR. Felség, ön érett asszony, nem érti félre, amit mondok.

A halál, éppúgy mint az élet, semmiségekből keletkezik, és hosszú, szabályos folyamat eredményeként születik meg. Édesapja őfelségének az úr különös kegyelme folytán alkalma volt észrevétlen megfogant halálát a pusztulás törvényszerű fázisain át szabályosan kihordania. Ezt kevesen mondhatják el magukról. Egy ilyen folyamat végigkísérésénél kevés szebb feladatot ismernek a magamfajta számára.

KIRÁLYASSZONY *felzokog.*

DOKTOR *sóhajt.* Hajlamosak vagyunk a halálban valami rendkívülit, egy csapásra bekövetkező váratlan szerencsétlenséget látni. Az emberiség – megfelelő belátás és bátorság híján – az olyan halálokat kedveli, mondhatnám tartja halálszerűnek, amelyek ezt az elképzelést igazolják: amelyek erőszakosan és nyilvánvaló véletlenként metszik ketté az emberi életet. A gyilkosságok, felakasztások, tarkólövések, autó- és repülőgép-szerencsétlenségek, szakadékbba zuhanások az emberi nem kedvenc halálfeleségei. Ezekben talál kielégülést az a felületes és vásári fantázia, amely nem hajlandó tudomásul venni, hogy nem életutunkat, halálutunkat járjuk itt. Az ön édesapja nagyon szépen végigjárt valamennyi állomást, egész a legutolsóig. Szervezetének bátorsága és kitartó türelme révén nem következtek be váratlan, beszámíthatatlan javulások vagy romlások. A szervek szép rendben, szinte közös megegyezés szerint felelgettek a betegség kérlelhetetlen kérdéseire, amíg elhallgatni nem kényszerültek. Csodálatos párbeszéd tanúi voltunk, felséges asszonyom.

KIRÁLYASSZONY *egyre jobban megbátránkozva.* Uram, ön úgy beszél, mint aki nem is felséges apám életét oltalmazta mostanáig. Ez sehogy sem egyeztethető össze a hivatástudattal, amit egy orvostól, azt hiszem, joggal vár az ember.

DOKTOR. Felséges asszony, nem mondhatok mást, mint amit

mesterségem lelkiismerete diktál. A felséges úr betegsége során hozzászóltam az őszinte beszédhez, meg kell bocsátania, ha esetleg nyersebben fejeztem ki magam, mint azt ön megkívánhatja.

KIRÁLYASSZONY. Kérem, hogy beszéljen világosabban és érthetőbben, hogy eloszolhassék bennem a kétely, a gyanú, s az abból támadt önvád, hogy önre esett választásommal talán saját magam siettettem szeretett és dicső apám halálát. *Zokog.*

DOKTOR *csüggedten hallgat.* Nehéz dologgal vádol, felséges asszony. Félek, hogy nem leszek képes kétségeit eloszlatni... *Ismét elhallgat, majd fáradtan mégis belefog a magyarázkodásba.* Kezdetben, mint valamennyi pályatársam is tette volna, mód-szeresen kikérdeztem a beteg...

KIRÁLYASSZONY *rendreutasítón, gyanakvón* a felséges úr...

DOKTOR *bólint...* szervezetét. Megállapítottam az ép pontokat és a megtámadottakat. Hipotéziseket állítottam fel a megtámadtatás sorrendjére. Nem akartam abba a hibába esni, hogy esetleg évtizedekkel ezelőtt keletkezett romlásokat is abba a láncolatba vegyek fel – még ha esetleg jelenlétük és feltételezett sorrendiségük meg is felelt volna az oksági folyamatnak –, amit a jelenlevő és kétségtelennek tekinthető betegség szuggerált. Egyáltalán, tapasztalatom szerint az egymásmellettiség, az egymásutániség és az okság összefüggéseivel elég óvatosan kell bánnunk. Eldön-tetlen és eldönthetetlen, hogy egy bizonyos betegség okozza-e a tüneteket, vagy ők hívták létre, mintegy a terep alkalmassága révén magát a betegséget. Mindkét lehetőség valószínűnek tű-nik, mégis fontosnak tartom a tendenciaszerű megállapítások féken tartását, mert végső soron a kauzalitás tébolyába kerget-nek, a végzetek mániákus keresésére ösztönöznének. Vagy ami még rosszabb: a gondolkodásnak a tényeken való gyáva erő-szaktételére, a gondolkodás zsarnoki beavatkozására. Mert

teszem azt, ha a beteget évekkel ezelőtt, mondjuk, véletlenül agyonlövök...

KIRÁLYASSZONY *ingerülten*. Országunkban ismeretlenek a politikai gyilkosságok.

DOKTOR. Persze, persze. Nahát akkor, mondjuk... tegyük fel, hogy hintójával szakadékba fordul...

KIRÁLYASSZONY. Uram, kíméljen meg az efféle fantáziajátékoktól.

DOKTOR. Mondjuk, ha elviszi valamilyen váratlan halál, járvány. Bár a járványok terjedésében...

KIRÁLYASSZONY. Ne fáradjon, uram. Hosszú és elvont beszéde alatt alkalmam volt még egyszer átgondolni mindent. S ha semmi másra, annak megértésére mégis jók voltak szavai, hogy végzetét senki sem kerülheti el. Lehet, hogy a most rám csapó balsorsot épp magam idéztem fel, amikor önt, éppen önt választottam felséges apám kezelő orvosának. De... de... *zokog* ne is tiltakozzék, uram. Nem, nem állítottam, hogy szándékosan küldte a pusztulásba. Tudom, bizonyos vagyok benne, hogy nem. Nincs mitől tartania. Képességeink rabjai vagyunk valamennyien, s az ön orvosi jó híre... Menjen! Még egyszer köszönöm, hogy mellettünk volt ezekben a nehéz órákban, hiszen előbb vagy utóbb bekövetkezett volna amúgy is... *A kezét nyújtja, a másik kezével zsebkendőbe takarja arcát. Rázza a sírás.*

FIÚ *a fal mellett les be Lacival*. Zokog.

LACI. Hát persze hogy zokog.

FIÚ. Nagyon őrzik.

LACI. Le is takarták.

FIÚ. Azt mondják, a szertartás előtt fölemelik.

LACI. A temetésre nem engednek be. Csak ha most sikerülne...

FIÚ. Meg kell várni, míg elmegy.

DOKTOR. Nyugodjék meg, felség. *A padkához vezette közben a királyasszonyt.* Adhatnék talán valamit, valami csillapítót?

KIRÁLYASSZONY *kezd magához térni.* Ó, nem, nem, köszönöm.

Az orvos tehetetlenül topog körülötte.

FIÚ. Ki az a kalapos?

LACI. A doktor, akit hoztak.

FIÚ. Te, egy király is olyan, mint a többi halott?

LACI. Fenét! *a fiú várakozó tekintetére* Először is nem olyan rossz szagú. Másodszor meg, állig fegyverbe öltöztetik. A derekán széles öv van, azon körben pisztolyok függenek. Kétoldalt karabélyt fektetnek mellé a koporsóba, fején tollas, rostélyos ezüstsisak. S az ujjain hatalmas aranygyűrűk. A mellén pedig fonott, vastag aranyláncon nagy aranyóra fekszik.

FIÚ. S az óra a sírban is tovább jár?

LACI. Persze.

FIÚ. De hát minek az óra, amikor senki sem nézheti meg. Meg aztán ha a földben...

LACI. A királyoknak semmi bajuk sem lesz a földben. Bebalzsamozzák őket, attól lesz olyan jó szaguk.

FIÚ. Te! Ha nem lenne itt senki, föl mernéd emelni róla a takarót?

LACI. Mért ne? Persze hogy föl!

FIÚ. És ha azalatt ott lenne még a koporsó fedele?

LACI. Azt is fölemelném.

FIÚ. És aztán? Aztán mit csinálnál?

LACI. Hát mit? Megnézném, hogy milyen. Lehet, hogy az egyik pisztolyt el is emelném, vagy azt a nagy aranyórát. És elszöknék velük a tengerentúlra.

FRÚ. Csak úgy kiemelnéd?

LACI. Nyilván. Ha most ezt elszalasztjuk, várhatunk még harminc évig is, míg megint alkalmunk lenne... Meg aztán nem is mind igazi.

FRÚ. Mért nem?

LACI. Ki tudja? Akit egyszer már elvitt az ördög...

FRÚ. Visszaengedte.

LACI. De ha kedve tartja, elviszi megint.

FRÚ. Attól az még igazi.

LACI. Igazi, igazi. De az egész dolog bizonytalan. Ezt egyszer sem vitte el. *Elhallgatnak, mert a királyasszony felkel a padról, a doktor támogatásával a lépcsőig botorkál.*

DOKTOR. Nagyon kérem, nyugodjék bele felséged a megváltozhatatlanba. Higgye el, persze nem akarom azt állítani, hogy más esetleg nem lett volna méltóbb..., mégis, higgye el, hogy hivatásom és lelkiismeretem...

KIRÁLYASSZONY. Tudom, tudom, kedves doktor. Ostobaság volt megbántani önt... hiszen már úgymint mindegy. Még egyszer köszönöm... *A lépcső melletti ajtóra mutat. Ezen az ajtón tessék...* Már várja a kocsis. Isten áldja. *Kézcsókra nyújtja a kezét.*

DOKTOR *kezet csókol.* Isten áldja, felséges asszonyom. S óvja is, hogy minél ritkábban legyen szükségük a sors hozzám hasonló szolgálóira. *Távozik.*

KIRÁLYASSZONY *be akar menni, de aztán meggondolja, a lépcső felé fordul, lelépked. János! Emeljétek föl! A két szolga kétoldalt visszahajtja a koporsó nehéz, selyem szemfedőjét. Alatta csipkés kendő van, ezt a királyasszony maga hajtja vissza. Hátrahőköl, majd visszaborítja a kendőt. Takarjátok be! Megtörtén, erőtlennül megy föl a lépcsőn, tűnik el a házban.*

A két gyerek lábujjhegyre ágaskodik a kápunál. Laci a szolgák elfoglaltságát kihasználva átfut a másik oldalra. Mikor ismét letakarták a koporsót, visszafut.

LACI. Láttad?

FIÚ. Láttam... mit?

LACI. Hát a csipkét, az aranygyűrűket meg a kardokat? Meg a nagy aranyórát?

FIÚ. Nem... nem nagyon... Én csak azt láttam, hogy a királyasszony mekkorát ugrott hátrafelé...

LACI. Persze, mert a szemébe tűztek a gyémántok. Én is alig tudtam elviselni, úgy vakítottak. Hát még mikor a király kardjára esett a napfény. Meg az a sok drágakő, gyémánt, arany-, ezüstholmi hogy csillogott. A mellén pedig szikrát hánytak a kitüntetések.

FIÚ. Én nem láttam semmit. Milyen szerencséd volt, hogy átfutottál.

LACI. Gyere, ezt el kell mesélni...

FIÚ. De hát semmit se láttam...

LACI. Dehogynem. Hát nem mondtam?

FIÚ. De mikor én nem láttam. Innen nem lehetett semmit se látni. *Majdnem sír.*

LACI. Ó, mert mafla vagy. Gyere!

FIÚ. Nem megyek. Menj csak. Én megvárom, hátha még egyszer kitakarják. Akkor majd meglátom én is.

LACI. Arra váratsz! *Elfut.*

FIÚ *ott őgyeleg lehajtott fejjel a falak mellett. Néha megáll, várakozóan nézi az udvart, aztán háttal nekidől a falnak, és bámul maga elé elkeseredetten. A nap lemegy a keresztornác mögött. Este van.*

5. KÉP

Erdő. Fák, szürke-zöld kopárság, nappali fény. Az 1. Királyfi járja az erdőt. Szeszélyesen bolyong, szórakozottan nézi a fákat, bokrokat, ösvényeket keres. Gondolataiba mélyed. Az egyik fa mögül farkas emelkedik föl. Már majdnem belemar a királyfi vállába, amikor az észreveszi, elkapja a felágaskodó állat karját, kicsavarja, és a földre terülő farkas torkának szegezi a törét.

FARKAS. Ne ölj meg, királyfi! Még hasznomat veszed. Ha nem bántasz, én se bántalak többé!

1. KIRÁLYFI. Jó! De eredj isten hírével! Nehogy még egyszer rád találjak, mert akkor véged van.

FARKAS. Elkísérhetnélek, királyfi? Meglátod, szükséged lesz rám!

1. KIRÁLYFI már a következő fákat nézegeti. Vállat von. Gyere, ha akarsz!

Együtt mennek tovább. A királyfi lassan, szórakozottan, úttalanul, mögötte le-leüldögélve a farkas. Ásítózik, a szája szélét nyalogatja, de nem bántja a királyfit. Az egyik fa mögül tigris emelkedik föl. Már csaknem ráveti magát a királyfira, mikor az észreveszi. Félreugrik, egy fa mögé bújva ráfogja az iját a tigrisre. A farkas meglapulva várja a fejleményeket, körülnéz, szükség esetén merre tudna a legkönnyebben elmenekülni. Amikor a tigris meghunyászkohik, elősomfordál, nagyokat mordul a tigrisre a királyfi lába mellől.

TIGRIS. Ne ölj meg, királyfi! Még hasznomat veszed. Ha nem bántasz, én se bántalak többé!

1. KIRÁLYFI *még mindig rászegzi az iját.* Na, jó! Menj isten hírével! De ha még egyszer rád találok, véged van!

TIGRIS. Elkísérhetnélek, királyfi? Még szükséged lesz rám!

1. KIRÁLYFI *folytatja az útját a fák között, mögötte sompolyog a farkas. Vállat von, visszaszól.* Gyere, ha akarsz!

Tovább kószálnak az erdőben. A két állat unottan követi a királyfit, acsarkodnak egymásra, amikor feltűnik az oroszlán, mindketten ijedten, szökésre készen lapulnak meg. Az oroszlán már-már ráveti magát a királyfira, mikor az észreveszi, még sikerül beugrania a bozótba, s ráfogni iját a vadállatra. Ekkor a másik két állat is előjön, a királyfi lába mellől vicsorognak az oroszlánra.

OROSZLÁN. Ne ölj meg, királyfi! Még hasznomat veszed!

1. KIRÁLYFI. No, jó! Menj isten hírével, de nehogy még egyszer rád találjak, mert akkor véged van!

OROSZLÁN. Veled mehetnék, királyfi?

1. KIRÁLYFI *leereszti az iját, vállat von, legyint.* Gyere, ha akarsz. Sok hasznom belőled sem lesz!

A három állat kíséri a királyfit. Űcsörögnek mögötte, acsarkodnak egymásra. Besötétedik.

1. KIRÁLYFI *megáll.* Este van.

FARKAS. Bizony, este van. *Az állatok leülnek a királyfi köré.*

TIGRIS. Este van, bizony.

OROSZLÁN. Este, bizony, este.

1. KIRÁLYFI. Tüzet kellene gyújtani.

FARKAS. Tüzet kéne gyújtani, bizony. *Ül továbbra is.*

OROSZLÁN *morog.* Kéne, bizony, kéne.

1. KIRÁLYFI. Elhallgassatok már! *Maga lát hozzá gallyat szedni, tüzet gyújtani. Majd leül a tűz mellé. Szalonnát, kenyeret vesz elő a tarisznyájából, nyársat farag, szalonnát süt. A három állat száját nyaldosva ül körülötte.*

FARKAS. Szalonnát sütünk.

TIGRIS. Szalonnát bizony.

OROSZLÁN. Sütünk, sütünk.

1. KIRÁLYFI. Jó szaga van, éhenkórászok?

Az állatok szégyenkezve hümmögnek, a szemüket nem veszik le a sístergő szalonnáról. A királyfi szórakozottan vet nekik egy falatot. Hallgat, gondolkodik.

VÉNASSZONY *a fölöttük lévő fa elágazásában kuporog, már régóta figyelő őket csendben, most jelt ad magáról.* Juj, de fázom!

1. KIRÁLYFI *fölnez a fára, összerázkódik a csúf öregasszony láttán, akinek a lába csaknem az ő fejét érinti.* Az állatok földhöz lapulnak, morognak. Hát ha fázol, gyere le! Itt a tűz, melegedj!

VÉNASSZONY. Lemennék én, de félek az állataidtól. *A három állat felpúpozott háttal vicsorog a vénasszonyra. A királyfi rájuk néz, elneveti magát.*

1. KIRÁLYFI. Ezekről? Cseppet se félj! Nem olyan nagy hősök, mint mutatják. Tőlük ugyan bátran lejöhetsz!

Az állatok felmorognak.

VÉNASSZONY *vacogósan siránczik.* Juj, de fázom!

1. KIRÁLYFI. Ha nem jössz le, fagyj meg odafönt!

VÉNASSZONY. Lejönnék én, de nem merek. Széttépnek az állataid!

1. KIRÁLYFI *nevetve rájuk mordul.* Elhallgassatok! Húzódjatok hátrább! Ne félj semmit tőlük, szót fogadnak nekem!

VÉNASSZONY *kérleli.* Kötözzed meg őket!

1. KIRÁLYFI *unja már a huzavonát.* Hogy kötözzem meg?

VÉNASSZONY. Kötözzed meg őket!

1. KIRÁLYFI *türelmét veszti.* Ej, te gyáva banya! Nincs nekem kötelem, nem vagyok én sintér!

VÉNASSZONY. Kötözd meg bármivel!

1. KIRÁLYFI. Hagyj már békén! Maradj, ahol vagy, és hallgass!

VÉNASSZONY *a lábával a királyfi haját borzolja, az ingerülten kapja el a fejét az idétlen bizalmaskodás elől.* Itt ez a három hajszál! Dobd rájuk legalább! Ettől talán megszelídülnek egy kicsit! *Mézesmázosan beszél, nyújtja lefelé a hajszálakat. A királyfi meghökken.*

1. KIRÁLYFI *nézegeti a hajakat. Az állatok morogva, ágaskodva hátrálnak előlük.* Nohát, lássuk csak! Odafordul hozzájuk, *s hogy ijedtségüket növelje, úgy tesz, mintha rájuk dobná a szálaikat. Azok feljajonganak. A banya nyerítve kezd lefelé kapaszkodni a fáról. A királyfi még mindig a csillogó szálaikat nézi. Visszafordul, és észrevétlen tűzbe veti őket. A tűz magasra csap. Int az állatoknak, hogy húzódjanak hátrébb, és hallgassanak.*

VÉNASSZONY *lehuppan a földre, jókedvű.* Most már lejövök. Most már nincs mitől félnék, úgy elhallgatnak, hogy még az ítéletnap i trombita sem ébreszti föl őket.

1. KIRÁLYFI. De jó kedved lett!

VÉNASSZONY. Lett bizony. *Letelepszik a királyfihoz a tűz mellé. Leoldja az övét, ráfúj, az nyárssá változik. A ruhája elejéből varangyos békát húz elő, rátűzi a nyársra, beletartja a tűzbe, dúdolni kezd.*

lalala la la
lalala lalala
la lala lalala
la lala lala!

1. KIRÁLYFI. Már énekelsz is?

VÉNASSZONY *dúdogatni kezdi a szöveget is, de még csak a sorvégi békát-szalonnát lehet érteni.*

Én sütök békát,
te sütöl szalonnát,
én eszem szalonnát,
te eszel békát!

1. KIRÁLYFI. Kölcsönadhatnál nekem is a jókedvedből! Hogy van az a nóta? Taníts meg rá!

VÉNASSZONY. Ó, azt nem énekelheti akárki!

1. KIRÁLYFI. Nem vagyok én akárki! Taníts meg rá!

VÉNASSZONY *ismét elénekli, most már hangosabban, érthetőbben. A királyfi hallgat, figyelni kezdi a szöveget.*

Én sütök békát,
te sütöl szalonnát,
én eszem szalonnát,
te eszel békát.

Gúnyosan nevet, folyamatosan énekli újra és újra.

1. KIRÁLYFI. Mit énekelsz te?

VÉNASSZONY. Talán nem tetszik a nótám?

1. KIRÁLYFI. Tetszik, tetszik, de jobb lesz, ha elhallgatsz!

VÉNASSZONY *a felé forduló királyfi képébe vágja a békát.*

Elhiszem, hogy nem tetszik, kis királyfi! Nekem se tetszene, ha te fűjnád! *A királyfi felugrik, hátraint az állatoknak. Azok észrevétlen a vénasszony mögé osonnak.* De ha egyszer én fújom! Így már tetszik! Igazam van, úrficska?

1. KIRÁLYFI *az arcát törölgeti, fenyegetően a vénasszony felé fordítja a nyársat.* Vigyázz magadra, szipirtyó, mert felböklek, s a tűzbe doblak! Széttépnek az állataim!

VÉNASSZONY *guggoltában hátrább ugrik a királyfi elől, majdnem beleütközik a mögötte várakozó állatokba. Röhög, forgatja maga előtt a varangyot, ugrásra készen fordul a királyfi felé.* Széttépnek, azt mondd? Hát előbb tép szét téged ez az aszott varasbéka, mint a híres vadállataid engem!

1. KIRÁLYFI. Ne ingerelj, mert végzek veled! Eridj, míg szépen vagy! Tűnj a szemem elől!

VÉNASSZONY. Végzek veled, végzek veled! Ki tudja, ki végez itt kivel?

1. KIRÁLYFI *A banyához lép, az állatok is mögé állnak, fenyegetően, ugrásra készen. A vénasszony felágaskodik, hogy ismét a királyfi arcába vágjon, de az félreugrik előle, az állatok pedig hátulról beletaszítják a banyát a tűzbe. Elég legyen! Még a farkasok sem sírnak utánad...*

A boszorkány nagyot visít, a tűz felizzik, majd hirtelen kihamvad. Kivilágosodik, mintha nappal volna. A fa mögül előlép a 2. Királyfi az állataival. A két királyfi megkülönböztethetetlenül hasonlít egymásra, még a ruhájuk is teljesen egyforma. Némán állnak egymással szemben, aztán az első odalép a másodikhoz, átöleli a vállát. Sokáig állnak így összefonódva. Közben meg-elevenedik körülöttük az erdő. Mindenfelől közelgő lépések zaja, beszélgetés hallatszik.

„Merre lehet?” „Csak kapjam a körmöm közé!” „Nem leljük azt meg, pajtás, annyi szent!” „Múltkor se jöttünk a nyomára!” Fegyveresek jelennek meg, megállnak, mikor észreveszik a két királyfit és a vadakat. Integetve, suttogva hívják társaikat. Mindez egész csöndben történik, csak a háttérből hallatszik beszéd és zaj. A színen lévők megrökönyödve hallgatnak. „Mi az?” „Megvan?” „Ott van?” „Mit akartok?” „Ott van vagy nincs ott?”

Egyszerre jobbról is, balról is gyerekek futnak be. A két kis királylány és a kis királyfi. Boldogan kiabálnak, átölelik a két egyforma királyfit.

GYEREKEK. Édesapám! Édesapám! Itt van! Megtaláltuk!

Jobbról, az erdőtől és a sietéstől ziláltan megérkezik a királyasszony is. Először felkiált örömében, de hogy észreveszi a két egyforma alakot, megdermed. A gyerekek fölfigyelnek riadtságára, elengedik a királyfikat, lassan hátrálnak anyjukhoz. Így állnak sokáig egymással szemközt, a két királyfi, a királyasszony és a gyerekek.

VÉGE

TARTALOM

CSERESZNYEHÁZ

7 / CSERESZNYEHÁZ	22 / SEMMI TÖBB
8 / RIGÓ	25 / HÁROM ALVÓ
9 / KONYHAI ESTE	27 / TÁVOLSÁG
10 / FÉLÁLOM	28 / NÉLKÜLÜK ITTHON
11 / MÚZEUMBAN	29 / HA NEM IS ÚGY
12 / KITÉPETT LÁMPADRÓT	31 / HIT
13 / KÉT RENESZÁNSZ VERS	32 / ANYÁM MINDIG TUD
VALAMI ÚJAT
14 / ZÁRÓJEL	33 / NÉZEM
15 / CATENATTIO	34 / ÚJRA MEG ÚJRA
16 / BOLDOGTALAN	36 / HÁROM VÁNDOR
17 / AHOGY	37 / SALÁTAMAG
18 / A LÉLEK NÉHA	39 / BETEGNEK LÁTSZOL
19 / VÉGLETEK	40 / FIGYELMEZTETÉS
20 / KÖLTÖZKÖDÉS	42 / RUHÁK
21 / FÉLKEGYELMŰ	

NÉGYLEVELŰ

47 / INNEN	63 / SZÁRÍTÁS
48 / NAGY KÉRDÉS	64 / HEJ, LEGÉNYEK
49 / JÓL KÉNE JÁRNI NÉHA	67 / A RENDŐR BÁCSI
50 / NÉGYLEVELŰ	68 / TESTRE SZABOTT HAZA-
SZERETET
52 / ZSOLTÁR	69 / FUTUROLÓGIA
55 / ATTÓL FÉLEK	70 / MEZEY KATALIN,
A KOMPUTER ELSŐ
SAJÁT KÖLTEMÉNYE
56 / RÉGI HIBÁNK	72 / MEZEY KATALIN,
A KOMPUTER MÁSODIK
SAJÁT KÖLTEMÉNYE
58 / VALLOMÁS	
59 / RÉGI SZERELMEIM	
60 / HÓSZAKADÁS	
61 / NAGYVÁROS	
62 / ITT MARADTAM	

VÁLASZ

77 / AZONOSÍTÁS	88 / SIRATÓ
78 / HA KRISZTUS MÉG
EGY ESZTENDŐT MEGÉR	90 / BÚCSÚSZÓ
79 / ÚGY HALOK MEG	92 / PAYER ISTVÁN HALÁLÁRA
80 / NE TÉPJÉTEK SZÉT	94 / ÜDVÖZLETEK
81 / NEM TITOK	96 / OLTALOM
83 / HONVÁGY ARANY JÁNOS
UTÁN	98 / KÉT TÖREDÉK
84 / SZELLEMLÉPÉS	99 / VÉDTELEN
85 / LEHET, NEM OLYAN	100 / EGY RÉGI TÉMÁRA
86 / TALÁLKOZÁS	101 / APOKALIPSZIS
87 / NAGY LÁSZLÓ	103 / VÁLASZ
	104 / FOHÁSZ BETEGEN
	105 / MENTEM

107 / KI HITTE VOLNA?

111 / CREDO

110 / JAPÁNKAKASUNK

114 / EZ MARAD

HALÁLÁRA

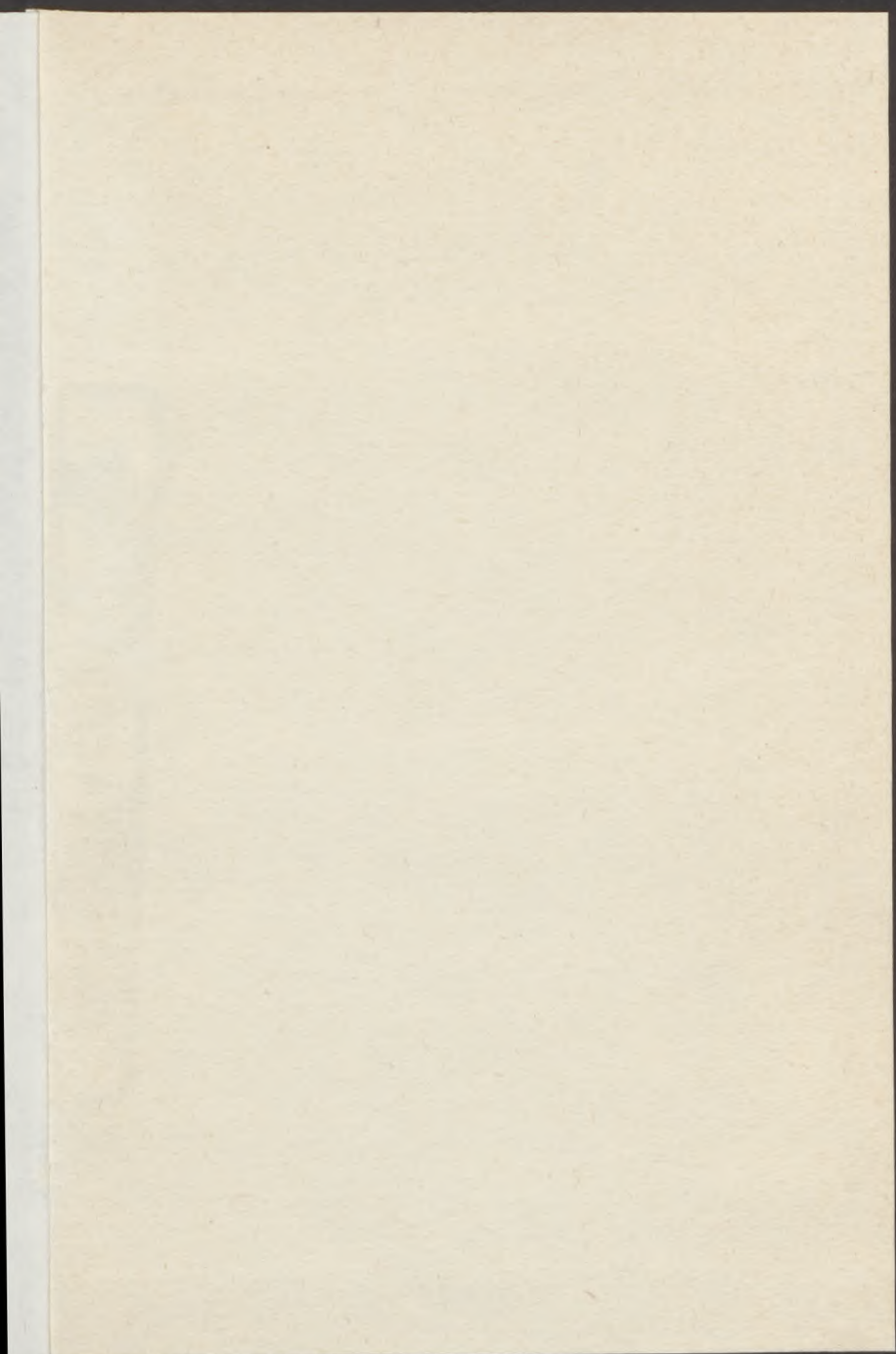
117 / A KÉT EGYFORMA KIRÁLYFI

(KOMÉDIA KÉT RÉSZBEN)

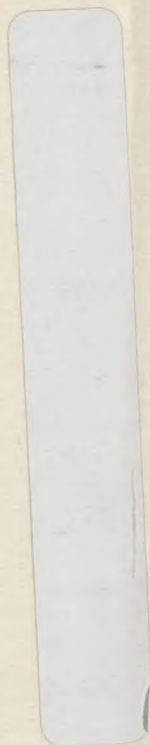

SZÉPIRODALMI KÖNYVKIADÓ
FELELŐS VEZETŐ ILLÉS ENDRE IGAZGATÓ
A KIADVÁNY A PÉCSI SZIKRA NYOMDÁBAN KÉSZÜLT,
PÉCSETT, 1985-BEN, MUNKASZÁM: 3722
FELELŐS VEZETŐ FARKAS GÁBOR IGAZGATÓ
FELELŐS SZERKESZTŐ BENEDEK MIHÁLY
MŰSZAKI VEZETŐ GINÁCS LÁSZLÓ
A KÖTETET M. BECK ANNA TERVEZTE
A SZERZŐ FÉNYKÉPÉT OLÁH JÁNOS KÉSZÍTETTE
MEGJELENT 9,32 A/5 ÍV TERJEDELEMBEN,
1 LAP MELLÉKLETTEL
SZ 4187-I-8587

ISBN 963 15 2896 0

2745

26,- Ft

MINI
KAXATIN

OURA MBOG OURA